

”TOIVOISIN JOKA PÄIVÄ OPETUSTA, EI VAIN LEIKKIÄ”

Monikulttuuristen lasten vanhempien kokemuksia suomalaisesta varhaiskasvatuksesta

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Visamäki, Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen ja johtaminen

kevät, 2020

Kirsi Hänninen

Sosiaali- ja terveystieteiden kehittäminen ja johtaminen YAMK
Hämeenlinna, Visamäki

Tekijä	Kirsi Hänninen	Vuosi 2020
Työn nimi	”Toivoisin joka päivä opetusta, ei vain leikkiä.” Monikulttuuristen lasten vanhempien kokemuksia suomalaisesta varhaiskasvatuksesta	
Työn ohjaaja/t	Outi Välimaa	

TIIVISTELMÄ

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin maahanmuuttajalasten vanhempien kokemuksia varhaiskasvatuksesta Suomessa. Varhaiskasvatus on kokenut viime vuosina suuria muutoksia niin lainsäädännön kuin työn painopisteidenkin osalta. Työtä ohjaavat asiakirjat velvoittavat varhaiskasvattajia ottamaan niin lapset kuin heidän vanhempansakin mukaan kehittämään, suunnittelemaan ja arvioimaan varhaiskasvatusta. Opinnäytetyöni tavoite oli saada maahanmuuttajaperheiden vanhempien ääni kuuluviin ja osallistaa heidät kehittämään monimuotoista ja tasa-arvoista varhaiskasvatusta. Tutkimukseni tavoitteena oli lisätä yhteistä ymmärrystä, jonka avulla varhaiskasvatuksen työtapoja on mahdollista kehittää asiakaslähtöisemmiksi.

Tutkimukseni on laadullinen ja sen aineisto kerättiin teemahaastatteluiden avulla. Aineisto koostuu kuudesta yksilöhaastattelusta. Aineisto analysoitiin käyttäen kategoria-analyysia. Tutkimustulokset paljastivat, että monikulttuuriset vanhemmat ovat pääosin tyytyväisiä varhaiskasvatukseen Suomessa. Tulokset osoittivat kuitenkin, että monikulttuuristen vanhempien tietämys varhaiskasvatuksen sisällöistä on pinnallista ja vuorovaikutus varhaiskasvattajien kanssa liittyy usein puitetekijöihin, kuten hoitoaikojen varaamiseen. Leikki nähtiin merkityksellisenä, mutta oppimisesta erillisenä. Kielen sekä sosiaalisten taitojen oppiminen nähtiin varhaiskasvatuksen ansiona. Varhaiskasvatuksen päivittäiset toiminnot kuten ulkoilu tai ruokailu olivat keskeisiä teemoja, jotka puhututtivat ja ihmetyttivät monikulttuurisia vanhempia.

Avainsanat varhaiskasvatus, monikulttuurisuus, kasvatusyhteistyö, osallisuus
Sivut 36 sivua, joista liitteitä 1 sivu

Social and health care development and management
Hämeenlinna, Visamäki

Author	Kirsi Hänninen	Year 2020
Subject	“I hope there was teaching every day, not just play.” Experiences of parents of multicultural children in early childhood education	
Supervisors	Outi Välimaa	

ABSTRACT

In this thesis, the objective was to investigate the experiences of immigrant parents about early childhood education in Finland. The early childhood education has experienced great changes during the past years, especially when concerning legislation and the attention given to different areas of the work. The guiding documents obligate early childhood educators co-operate with children and their parents when developing, planning and evaluating early childhood education. The purpose of this master's thesis was to make the voice of the immigrant parents heard and encourage parents to participate in developing diverse and equal early childhood education. The aim was to increase mutual understanding so that early childhood education could adopt a more customer-oriented approach.

The qualitative data was collected through theme interviews and the final data set included six individual interviews. The data was analysed by using categorization analysis method. The results indicate that, for the most part, multicultural parents are satisfied with early childhood education. However, on the contrary, results suggest that the knowledge among multicultural parents about the content of early childhood education is shallow and the interaction with the early childhood educators usually relates to support activities such as scheduling daycare hours. The play was seen as a meaningful activity, but at the same time, it was not associated with learning. Although learning the language and social skills were considered to be the merits of early childhood education. Some daily routines performed in early childhood education, such as outdoor activities and meals were also salient topics during the interviews and those issues seemed to puzzle multicultural parents

Keywords early childhood education, multiculturalism, education cooperation, participation

Pages 36 pages including appendices 1 page

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	VARHAISKASVATUKSEN ULOTTUVUUDET	2
2.1	Varhaiskasvatuksen tavoitteet.....	2
2.2	Varhaiskasvatuksen merkitys.....	3
2.3	Vaikuttava varhaiskasvatus.....	3
2.4	Osaaminen takaa laadun.....	4
2.5	Vaikuttavuuden edellytyksiä	5
3	OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSESSA.....	5
4	MONIKULTTUURISUUS VARHAISKASVATUKSESSA.....	6
4.1	Varhaiskasvatus osa kotoutumista	7
4.2	Varhaiskasvatus osana monikulttuuristen perheiden palveluja.....	8
4.3	Interkulttuurinen kompetenssi	9
4.4	Moninaisuus on rikkaus	9
4.5	Kohti inklusiota.....	11
5	AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA	12
6	TUTKIMUKSEN METODOLOGIA	15
6.1	Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymys.....	15
6.2	Tutkimusaineisto	16
6.3	Analyysimenetelmä.....	17
6.4	Tutkimuksen analyysin toteutus	18
6.5	Tutkimuksen eettisyys.....	18
7	TUTKIMUSTULOKSET	19
7.1	Yhteistyö ja sen välineet	20
7.1.1	Molemmat tavat on ok, soittaminen tai paikan päällä kertominen	20
7.1.2	Kyllä sen Daysissakin näkee, että huomenna on esim retkipäivä	21
7.1.3	Yhteistyö on hyvää	22
7.1.4	Aina sanotaan hyvä päivä	22
7.1.5	Yhteistyötä englanniksi.....	23
7.2	Leikki ja oppiminen	24
7.2.1	Tuetaan heitä oppimiseen.....	24
7.2.2	Erilaiset leikit	25
7.2.3	Enemmän opetusta	25
7.3	Päivittäiset toiminnot.....	26
7.3.1	Ulkoilua en ymmärrä	26
7.3.2	Lepo ja terveys.....	27
7.3.3	Maukas ruoka	28
7.4	Varhaiskasvatus yleisesti.....	29
7.4.1	Kahdeksan tuntia päivässä	29
7.4.2	Teillä on yks tyttö eri kulttuurista.....	30

7.4.3	Kaikki sujui hyvin	30
8	JOHTOPÄÄTÖKSET	31
9	POHDINTA.....	34
	LÄHTEET	35

Liitteet

Liite 1 Haastattelurunko

1 JOHDANTO

Työskentelen varhaiskasvatuksen opettajana Etelä-Suomalaisessa keski-suudessa kunnassa. Varhaiskasvatusyksikössä, jossa työskentelen asiakkaista lähes puolet ovat maahanmuuttajia. Asiakkaat puhuvat kuuttatoista eri kieltä ja he ovat kotoisin kahdestakymmenestä yhdestä eri maasta. Monikulttuurista varhaiskasvatusta on viime vuosien aikana kehitetty monin hankkein, projektein sekä henkilöstöä kouluttamalla.

Varhaiskasvatus on kokonaisuudessaan kokenut suuria muutoksia viime vuosien aikana lainsäädännön ja työtä ohjaavien asiakirjojen myötä. Keski-öön on entistä enemmän nostettu pedagoginen osaaminen, lasten ja heidän perheidensä osallisuus sekä asiakkaan oikeus tasa-arvoiseen ja laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Sekä oman työni kautta että laajemmin koko varhaiskasvatuskentän kehittämisen näkökulmasta, halusin tutkia monikulttuuristen lasten vanhempien kokemuksia liittyen varhaiskasvatukseen Suomessa. Tavoitteenani oli kuulla heidän ajatuksiaan varhaiskasvatuksesta ja sitä kautta saavuttaa yhteistä ymmärrystä.

Viime vuosien aikana olen ollut useissa kehittämisprojekteissa ja työryhmissä, joiden tarkoitus on ollut kehittää varhaiskasvatuksen prosesseja asiakaslähtöisimmiksi monikulttuuristen perheiden näkökulmasta. Kehittämishankkeet ovat lähteneet liikkeelle henkilöstön tarpeista sekä halusta kehittää palvelua asiakaslähtöisemmäksi. Varhaiskasvatuksen ytimessä on vuorovaikutus ja aito kiinnostus sekä kunnioitus niin lasta kuin hänen vanhempiaan kohtaan. Arki koostuu kohtaamisista ja keskusteluista. Näin olen on tärkeää, että kaikkien ääni tulee kuulluksi, myös heidän, jotka syystä tai toisesta jäävät ulkopuolisiksi tai tilanteen reunamille sivusta seuraajien rooliin.

Opinnäytetyöni tavoitteena on saada monikulttuuristen perheiden ääni kuuluviin ja osallistaa heidät kehittämään monimuotoista ja -kulttuurista varhaiskasvatusta. Kehittämällä varhaiskasvatusyksiköiden toimintamalleja vastaamaan paremmin myös monikulttuuristen perheiden tarpeita, edistetään lasten ja perheiden kanssa tehtävää työtä kohti yhdenvertaista sekä tasa-arvoista varhaiskasvatusta.

2 VARHAISKASVATUKSEN ULOTTUVUUDET

Tässä luvussa kuvaan varhaiskasvatusta osana yhteiskuntamme hyvinvointipalveluita korostaen sen merkitystä osana lapsen koulupolkua. Lisäksi esittelen lyhyesti joitakin varhaiskasvatuksen kentältä tehtyjä tutkimuksia, joiden aihepiiri liittyy omaan tutkimukseeni. Raportissani käytän varhaiskasvatuksen opettajasta myös vanhaa nimikettä, lastentarhanopettaja. Varhaiskasvatuksen opettajan nimike vakiintui Suomessa käyttöön vuoden 2019 aikana. Sitä ennen ammattinimike oli lastentarhanopettaja. Viittaan raportissani tutkimuksiin, jotka ovat tehty ennen vuotta 2019, jolloin oli lastentarhanopettajan ammattinimike vielä käytössä.

Vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä ja heidän osallistamistaan varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja sisältöön on kuitenkin viime vuosina korostettu. Vanhempien äänen kuuleminen ja aito kiinnostus heidän näkemyksilleen ovat keskeisiä syitä tutkimukselleni. Etenkin monikulttuuristen lasten vanhempien näkemykset ja ajatukset jäävät usein kuulematta kieli-muurin vuoksi. Perheiden tasa-arvoinen kohtelu sekä yhdenvertaisuus eivät kaikilta osin vielä toteudu suomalaisessa varhaiskasvatuksessa.

2.1 Varhaiskasvatuksen tavoitteet

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jonka tehtävänä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista ja tämä tapahtuu yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatus edistää lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään tai opiskeluun. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet , 2016, s. 14) Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, hoidon ja opetuksen kokonaisuutta Erityisesti tässä kokonaisuudessa painottuu pedagogiikka. (Heinonen, 2016, s. 21) Varhaiskasvatuslaissa säädetään valtakunnallisista varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, paikallisista varhaiskasvatussuunnitelmista ja lapsikohtaisista varhaiskasvatussuunnitelmista. Niissä kaikissa on huomioitava lapsen turvatut oikeudet. Lapsen edun on oltava aina ensisijainen, kun suunnitelmista päätetään. Paikallisessa suunnitelmassa huomioidaan kyseisen toimintaympäristön erityispiirteet varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta. (Heinonen, 2016, ss. 79, 80)

Varhaiskasvatus on monella tavalla vaikuttavaa. Se antaa lapselle mahdollisuuden olla osa vertaisryhmää sekä osallistua itselleen mielekkäisiin oppimistilanteisiin. Lasten keskinäinen sekä aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus ovat keskeisiä asioita varhaiskasvatuksessa. Aikuisten tehtävä on kyetä sensitiiviseen vuorovaikutukseen ja rakentaa lapsille hyvä oppimisympäristö. Nämä kaikki varhaiskasvatuksen osa-alueet edistävät lasten hy-

vinvointia. Laadukkaan varhaiskasvatuksen vaikutukset ovat kauaskantoisia. Kehitykselliset vaikutukset näkyvät positiivisina oppimiseen suuntautumisena ja tulevan koulupolun sujuvuutena. Varhaiskasvatuksen positiiviset vaikutukset ovat erityisen suuret niillä lapsilla, joilla on pulmia kehityksessään tai joiden elinolot ovat vaikeat. (Karila, 2016, s. 5)

2.2 Varhaiskasvatuksen merkitys

Viime vuosina varhaiskasvatuksen yhteiskunnallinen merkitys on monella tapaa korostunut ja sen laatuun kehittämiseen on kiinnitetty huomiota. Varhaiskasvatukseen satsaamalla saavutetaan kauaskantoisia vaikutuksia niin yksilön kuin koko yhteiskunnan näkökulmasta. Tätä ajatusta perustellaan monesti sillä, että juuri lapsuus ja kasvun ensimmäiset vuodet ovat intensiivisen kehityksen aikaa. Varhain havaitut mahdolliset tuen tarpeet huomioimalla ja järjestämällä oikeat tukitoimet saadaan aikaan sekä välittömiä että pitkän aikavälin vaikutuksia. Varhaiskasvatus nähdään elinikäisen oppimisen ensimmäisenä portaana, johon panostamalla edistetään myöhempien kouluvuosien oppimista. Yhteiskunnassamme painotetaan jokaisen lapsen oikeutta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen. Lapsella on oikeus rikkaaseen elämään sekä sivistykseen. Varhaiskasvatuksella on keskeinen rooli tasa-arvoisen koulutuksen mahdollistajana sekä syrjäytymisen ehkäisijänä. Laadukas varhaiskasvatus mahdollistaa vertaissuhteiden syntymisen, joiden tiedetään vaikuttavan oppimiseen ja hyvinvointiin. Osallistuminen varhaiskasvatukseen kerryttää lapselle henkistä pääomaa myöhempää elämää varten, mikä tuottaa vakautta yhteiskuntaan tulevaa työelämää ajatellen. (Karila, 2016, s.9.)

2.3 Vaikuttava varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen vaikuttavuutta voidaan tarkastella niin yksilön kuin yhteiskunnan tasolla sekä eri aikajän-teillä. Nykyhetkeä tarkastelemalla voidaan pohtia yksittäisen lapsen elämänlaatua, vertaissuhteita sekä uusien asioiden oppimista. Tulevaisuuden näkökulmasta voidaan tarkastella henkisen pääoman kasvua, menestymistä opinnoissa ja työelämässä sekä ylipäänsä osallisuutta yhteiskuntaan. Yhteiskunnan tasolla vaikuttavuutta voidaan tarkastella tasa-arvoisten koulutusmahdollisuuksien toteutumisenä tai investointien hyödyn kumuloitumisena. Varhaiskasvatukseen suunnatut investoinnit maksavat itsensä takaisin myöhempinä kouluvuosina. Riittävän aikaisin aloitetut tukitoimet antavat paremmat lähtökohdat oppimiselle, joten investoimalla varhaiskasvatukseen ennaltaehkäisemme monia negatiivisia sosiaalisia sekä taloudellisia vaikutuksia. Julkisin varoin tuotettua palvelua mitataan usein tehokkuudella ja tuloksellisuudella, jolloin hyvinvointi jää huomioitta. Toisaalta investointinäkökulman tarkastelu

on osaltaan vahvistanut varhaiskasvatuksen asemaa yhteiskunnan keskeisenä hyvinvointipalveluna sekä lisännyt yleistä alan arvostusta. Lasten hyvinvointia tulee arvostaa tässä ja nyt. Lapsia ei pidä nähdä vain tulevana koululaisina tai tuottavina työntekijöinä. Lapsuuden itseisarvo tulee muistaa ja kiinnitettävä huomio hyvään elämään juuri nyt. (Karila, 2016, s.16)

Vaikuttavuuden arvioiminen on haastavaa kuten missä tahansa sosiaali- ja terveysalan sektorilla. Palvelun suoran vaikutuksen todentaminen on vaikeaa ja jopa mahdotonta ihmisen yksilöllisten elämässä tapahtuvien muutujien sekä erilaisten kontekstien vuoksi. Aikaisemmin varhaiskasvatuksen vaikutuksia tutkittiin lasten kehityksellisin eroin kotihoidossa olleiden verrattuna varhaiskasvatuksen piirissä olleisiin lapsiin. Tutkimuksissa oli usein tuloksia varhaiskasvatuksen negatiivisista vaikutuksista, jotka oli saatu stressiä ilmaisevilla mittareilla lyhyellä aikavälillä. Tämän tyyppisiä tutkimuksia seurasi tutkimukset, jotka osoittivat, että laadukkaalla varhaiskasvatuksella on erityisen suuri merkitys heikoista oloista tuleville lapsille. Toisaalta tutkimustulokset osoittivat, että huono varhaiskasvatuksen laatu vaikuttaa negatiivisesti lapsen kehitykseen. (Karila, Kosonen, Järvenkallas, s. 12, 207.) Laadukas varhaiskasvatus koostuu ennen kaikkea henkilöstön osaamisesta sekä restoratiivisesta vuorovaikutuksesta. Hyvä vuorovaikutus edistää lapsen kielellistä kehitystä.

Varhaiskasvatuksen vaikuttavuutta sosio-emotionaaliseen kehitykseen on tutkittu EPPSE- (The Effective Preschool, primary and Secondary Education) tutkimuksessa, joka on yksi Euroopan tunnetuimpia varhaiskasvatuksen vaikuttavuutta käsitteleviä tutkimuksia. Laaja pitkittäistutkimus tehtiin Englannissa 1980-2000-luvulla. Tutkimuksessa on todettu, että varhaiskasvatuksella on positiivisia vaikutuksia lapsen itsesäätelytaitoihin sekä oppimiskykyyn. (Karila, 2016, s.12.)

2.4 Osaaminen takaa laadun

Vain laadukas varhaiskasvatus takaa lapselle kertyvän sosiaalisen pääoman sekä positiiviset vaikutukset kehitykseen. Parhaimmillaan varhaiskasvatus on lapsen, vanhempien sekä henkilöstön tasavertaista yhteistyötä lapsen hyvinvointia ja oppimista tukien. Keskeisin laatutekijä varhaiskasvatuksessa kuten muissakin sosiaali- ja terveyspalveluissa on henkilöstön osaaminen. Osaamisen kehittämiseen sekä henkilöstön kouluttamiseen panostamalla voidaan taata, että varhaiskasvatukselle asetetut tavoitteet voivat toteutua ja varhaiskasvatukseen suunnatut resurssit ohjautuvat tavoitteiden suuntaisesti. Henkilöstön laadukas koulutus edistää oppimista tukevaa ilmapiiriä sekä antaa henkilöstölle valmiuksia tarjota lapsille rikkaan aikuisen ylläpitäen lämmintä sekä empaattista vuorovaikutusta. Sekä eurooppalainen CARE-tutkimus että suomalainen Alkuportaati-seurantatutkimus osoittavat, että henkilöstön korkea koulutus luo edellytyksiä sujuvamman arjen sekä tehokkaamman toiminnan luomiseksi. Korkeammin koulutettu

henkilöstö kykenee kompensoimaan suurista lapsiryhmistä aiheutuneita ongelmia. (Karila, Kosonen & Järvenkallas, 2017, s.75)

2.5 Vaikuttavuuden edellytyksiä

Varhaiskasvatukseen osallistuminen on luonnollisesti edellytys sen vaikuttavuudelle. Suomalaisten lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on alhaisempaa kuin muissa EU jäsenmaissa ja se on Euroopan keskiarvon alapuolella. Varhaiskasvatuksen ulkopuolelle jää etenkin maahanmuuttajaperheiden lapset sekä matalapalkkaisten äitien lapset. Kotihoidossa olevien lapsien näkökulmasta riskinä on se, että mahdollisia kehitykseen tai oppimiseen liittyviä tuen tarpeita huomata riittävän aikaisin. Tällä hetkellä ei ole vielä tutkittu sitä, millaisia kotona hoidettavien lasten ympäristöt ovat sosiaalisen kehityksen ja toiminnallisten tarpeiden näkökulmasta. (Karila, 2016, s. 24.)

3 OSALLISUUS VARHAISKASVATUKSESSA

Aktiivinen ja vastuullinen osallistuminen ja vaikuttaminen luovat perustan demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Tämä edellyttää yksilön taitoa ja halua osallistua yhteisön toimintaan sekä luottamusta omiin vaikutusmahdollisuuksiin. Lasten oikeuksiin kuuluvat kuulluksi tuleminen ja osallisuus omaan elämään vaikuttavissa asioissa. Lasten arvostava kohtaminen ja heidän aloitteisiinsa vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet , 2016, s. 24) Lapsen asema varhaiskasvatuksessa on vähitellen vahvistunut ja lasten aikuisten välistä vuorovaikutusta on viime aikoina tarkasteltu kriittisesti. Lapset halutaan nähdä entistä enemmän aktiivisina oppijoina sekä toimijoina. Lapsen mielipide on selvitettävä ja otettava huomioon hänen ikänsä ja kehityksenä edellyttämällä tavalla. (Turja, 2017, s. 41) Lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen kannalta arvokkainta on se, miten kasvattajat tunnistavat ja havaitsevat kunkin lapsen tarpeet ja huomioivat ne kokonaisvaltaisesti varhaiskasvatuksen arjessa (Parrila, 2011, s. 157).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2017) nostaa esille vanhempien ja päiväkodin välisen yhteistyön sekä vanhempien osallisuuden varhaiskasvatuksessa. Tämän vuoksi vanhempien osallisuuteen varhaiskasvatuksen arkeen tulee kehittää entistä enemmän. Vanhempien osallisuuden lisääminen varhaiskasvatuksessa heitä kuulemalla ja heidän vaikutusmahdollisuuksiaan kehittämällä parantaa varhaiskasvatuksen laatua. Laadukas varhaiskasvatus vaatii vanhempien ja varhaiskasvattajien tiivistä yhteistyötä

lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseksi. Vanhempien osallisuudella on merkittävä rooli lasten hyvinvoinnin turvaamisessa. Avoin ja myönteinen yhteistyön ilmapiiri vanhempien ja kasvattajien välillä lisää myös työntekijöiden hyvinvointia. (Heinonen, 2016, ss. 229, 230) Ammatillinen, avoin ja kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin ja perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin ja uskontoihin, perinteisiin sekä kasvatustähtäyksiin luo edellytyksiä hyvälle kasvatustyönteistyölle.

4 MONIKULTTUURISUUS VARHAISKASVATUKSESSA

Monikulttuurisuuden käsite on monimerkityksellinen. Kuvailevana käsitteenä se kertoo, että jossakin maassa tai yhteisössä elää useisiin eri kansoihin kuuluvia ihmisiä, tällöin käsitteellä viitataan kulttuuriseen moninaisuuteen. Käsitteellä viitataan aina ryhmien välisiin suhteisiin. Tarkasteltavana on valta- ja vähemmistöryhmien väliset suhteet ja toisaalta vähemmistöryhmien keskinäiset suhteet.

Tutkimuksessani viitataan monikulttuurisuuden käsitteellä eri kulttuurien välisiin suhteisiin ja niiden väliseen vuorovaikutukseen sekä miten se vaikuttaa varhaiskasvatuksen toimintatapoihin. (Paavola, 2010, s. 26) Kulttuuri on laaja käsite, jota voidaan tarkastella useasta eri näkökulmasta. Kulttuuri on sekä näkyvää että näkymätöntä, ihmisten tapoja ja tottumuksia.

Kulttuuri on systeemi itsestään selvyyksistä. Aina ei ole helppo tunnistaa oman kulttuurin keskeisimpiä piirteitä. Kulttuuri muodostuu yhteisön arvoista, tottumuksista ja uskomuksista, jotka ohjaavat käyttäytymistämme sekä suhtautumistamme ympäristöömme. Käyttäytymisen mallit opitaan ympäristön kautta sosiaalistumalla siihen. Kulttuurisia eroja on yhteisöjen sisällä ja sen muodostuminen on pitkä prosessi. Monikulttuurisuus on tullut osaksi myös lasten maailmaa.

Lapset kohtaavat erilaisista kulttuuritaustoista tulleita ihmisiä varhaiskasvatuksen arjessa. Monikulttuuristen lasten määrä päiväkodeissa on lisääntynyt. Varhaiskasvatusta ohjaavissa asiakirjoissa lasten kulttuuritaustan kunnioittaminen sekä myönteisen vuorovaikutuksen edistäminen erilaisien ihmisten kanssa ovat vahvasti esillä. (Eerola-Pennanen, 2017, s. 236) Lapsen oikeuksien sopimuksen 29. artiklan mukaan lasten koulutuksessa tavoitteena tulee olla kunnioituksen edistäminen lapsen vanhempia, omaa sivistyksellistä identiteettiä, kieltä ja arvoja kohtaan sekä myös lapsen asuin- ja synnyinmaan kansallisia arvoja sekä hänen omastaan poikkeavia kulttuureja kohtaan. (Eerola-Pennanen, 2017, s. 236)

4.1 Varhaiskasvatus osa kotoutumista

Kulttuurinen sopeutumisen prosessi on monivaiheinen ja se vie aikaa useilta jopa vuosia. Aluksi uuteen kulttuuriin tutustutaan ja voidaan ajatella, että käynnissä on niin sanottu ihastumisen vaihe, jolloin kaikki uusi viehättää. Ihastumisvaiheen jälkeen sopeutuminen jatkuu kulttuurisokkina. Tässä vaiheessa yksilö huomaa uudessa kulttuurissa erot omaan kulttuuriinsa verrattuna. Vieras kieli, lähiverkoston puuttuminen sekä tietämättömyys asioiden hoitamisen tavoista puuttuvat. Kolmantena vaiheena sopeutumisen prosessissa on turhautumisen vaihe. Tällöin henkilöllä on psyykkisesti huono olo, kaikki tuntuu olevan huonosti. Turhautumisen vaihe helpottaa kielitaidon karttuessa, saamalla uusia ihmiskontakteja sekä tietoa siitä miten uudessa ympäristössä toimitaan. Viidentenä vaiheena sopeutumisen prosessissa on integraatio uuteen kulttuuriin. Tällöin osataan toimia yhteisön jäsenenä, henkilö on luonut ympärilleen verkostoja ja hänen kulttuurinsa muodostuu sopivissa määrin uuden sekä vanhan kulttuurin sekoituksesta. (Bottas, 2018)

Kulttuurien kohtaamista voidaan kuvata akkulturaatioprosessina. Kyseessä on muutosprosessi, jossa enemmistö- ja vähemmistöryhmät sopeutuvat ja oppivat suhtautumaan toisiinsa. Pitkän ajan kuluessa toisten kulttuurien kanssa olevien ihmisten ajattelumalleissa, arvoissa ja käyttäytymisessä tapahtuu muutoksia. Akkulturaatioprosessi voidaan nähdä yksisuuntaisena muutosprosessina, jossa vähemmistö sulautuu enemmistön kulttuuriin sisäistäen arvot ja toimintamallit. Tätä sulautumista voidaan kutsua myös assimilaatioksi. Toisaalta akkulturaatio voidaan nähdä aitona monikulttuurisuutena, jolloin vähemmistön omat, perinteiset kulttuuriset tavat ja arvot säilyvät heidän sopeutuessaan enemmistöyhteiskuntaan. Näin ollen myös enemmistön kulttuuri muuttuu ja sopeutuu monikulttuurisuuteen. (Liebkind, 2000, s.13–14.)

Varhaiskasvatuksen arjessa lapsia rohkaistaan tutustumaan toisiin kulttuureihin ja kieliin. Henkilöstö toimii mallina lapsille erilaisten ihmisten sekä kielellisen, kulttuurisen ja katsomuksellisen moninaisuuden myönteisessä kohtaamisessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet , 2016, s. 23) Kulttuurinen moninaisuus nähdään voimavarana. Yhteisössä tunnustetaan, että oikeus omaan kieleen, kulttuuriin, uskontoon ja katsomukseen on perusoikeus. Henkilöstöltä edellytetään tietoa toisista kulttuureista ja erilaisista katsomuksista sekä taitoa nähdä ja ymmärtää asioita monesta näkökulmasta ja asettua toisen asemaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet , 2016, s. 30) Varhaiskasvatus tukee lapsen suhteita vertaisiinsa, kotoutumista uuteen ympäristöön sekä kouluun siirtymistä. Varhaiskasvatuksen aloitus on merkittävä vaihe kaikkien lasten elämässä. Monikulttuuristen lasten aloittaessa varhaiskasvatusta tulee kiinnittää erityistä huomiota perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön. On tärkeää, että perheellä ja kasvattajilla on ymmärrys toistensa tavoista ja ajatuksista. (Kivijärvi, 2017, s. 255)

Kulttuurinen moninaisuus on tullut jäädäkseen osaksi suomalaista varhaiskasvatusta. Lapset oppivat varhaislapsuudesta lähtien tulemaan toimeen taustaltaan erilaista ihmisten kanssa. Varhaiskasvatuksen keskeinen tehtävä on edistää tasa-arvoa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Henkilöstön avoin ja kunnioittava suhtautuminen erilaisiin perheisiin ja heidän uskontoihinsa, periaatteisiin sekä kasvatusnäkömyksiin muodostavat perustan rakentavalle vuorovaikutukselle. Varhaiskasvatusta kehitetään kulttuurista monimuotoisuutta tukevaan suuntaan ja lapsia autetaan havaitsemaan maailman kulttuurinen moninaisuus ja kiinnostavuus. (Eerola-Pennanen, 2017, s. 221–222.) Lapset kohtaavat erilaisuutta luontevasti ilman ennakoasenteita. Lapset löytävät toisistaan enemmän samankaltaisuutta kuin erilaisuutta, eikä kulttuuri- tai kielitausta ole esteenä hyvälle toveruudelle.

4.2 Varhaiskasvatus osana monikulttuuristen perheiden palveluja

Varhaiskasvatushenkilöstö on monessa yksikössä uuden edessä kohdattessaan monikulttuurisia perheitä ja yrittäessään luoda arvostavaa ja kunnioittavaa vuorovaikutusta sekä kasvatusyhteistyötä asiakasperheen kanssa. Kielimuuri ja erilainen arvomaailma luovat haasteita matkalla kohti tasavertaista ja pedagogisesti laadukasta varhaiskasvatusta. Asiakasprosessi saattaa alkaa kuin yllättäen ilman, että varhaiskasvatusyksikön henkilöstölle on tullut ennakkotieto aloittavasta monikulttuurisesta perheestä.

Organisaation on kyettävä vastaamaan moninaisten asiakasryhmien erilaisiin tarpeisiin, palvelujen on oltava käyttäjälähtöisiä ja helposti saatavissa. Kotoutumisen alkuvaiheessa maahanmuuttajaperheille on haasteena palvelujärjestelmän tuntemattomuus. Suomalaisen yhteiskunnan palvelujärjestelmä on hyvin monimutkainen ja hyvinvointipalvelut ovat hajautettuna monelle eri sektorille, julkisten palvelujen hyvä tuntemus on ehtona hyvälle elämänhallinnalle.

Maahanmuuttajaperheet ovat tarpeiltaan ja taustoiltaan moninainen ryhmä ja kaikkien tarpeisiin on mahdotonta vastata erillispalveluin. Kestävämpää onkin kehittää julkisten palveluiden joustavuutta. (Alitolppa-Niitamo, 2005, ss. 47, 49). Viime aikoina palveluja on kehitetty asiakaslähtöisempään suuntaan. Palvelumuotoilun keinoin luodaan käyttäjälähtöistä asiakaspolkua myös maahanmuuttajaperheille. Projektien tavoitteina on yleensä sekä vahvistaa henkilöstön ammatillista osaamista sekä helpottaa maahanmuuttajaperheiden palveluiden saatavuutta sekä tietoa niistä. Varhaiskasvatuksen aloittaminen on joka tapauksessa suuri muutos niin lapelle kuin koko perheelle, joten sen suunnitelmallinen aloitus on tärkeää. Varhaiskasvatushenkilöstöllä on oltava aito kiinnostus ja työtään ja asiakasperheitä kohtaan.

4.3 Interkulttuurinen kompetenssi

Interkulttuurinen kompetenssi viittaa valmiuksiin, joita tarvitaan yhteisymmärryksen syntymiseen sekä toimivaan vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön kulttuuritaustaltaan erilaisten ihmisten välillä. Termillä viitataan eri kulttuurien väliseen aktiiviseen vuorovaikutukseen, joka mahdollistaa toisilta oppimisen sekä kulttuurien keskinäisen sulautumisen. (Jokikokko, Räsänen, Järvelä & Lamminmäki-Kärkkäinen, 2002, s. 85). Kulttuurisesti pätevä varhaiskasvattaja haluaa jatkuvasti kehittää tietämystään ja ymmärrystään toisista yksilöistä ja heidän taustoistaan, arvoistaan ja perinteistään (Halme, 2011, s. 101).

Monikulttuurisuuden lisääntyminen varhaiskasvatuksessa asettaa haasteita kasvattajille ja heidän toiminnalleen sekä itsensä kehittämislle. Oman arvomaailman tutkiminen ja ennakoasenteiden tiedostaminen ovat välttämättömiä kasvatustyössä, sillä omat arvot ja ajatusmaailma välittyvät toiminnan kautta asiakkaisiin. Lasten oppimisen kannalta on välttämättömiä kasvattajan ja lasten välinen kunnioitus sekä kasvattajan positiivinen asenne erilaisia kulttuureja kohtaan. (Paavola, 2010, ss. 74, 75)

Laadukas varhaiskasvatus rakentuu avoimen ja arvostavan ilmapiirin vaaraan, jossa moninaisuus koetaan rikkautena. Työntekijän oman ja muiden kulttuuritausta ymmärtäminen on välttämättömiä, jotta henkilöstö voi toimia lapsille myönteisenä mallina yhdenvertaisen ja kaikkia kunnioittavan ilmapiirin luojina. Varhaiskasvatusorganisaatioissa on tiedostettava piilo-opetussuunnitelman olemassaolo. Piilo-opetussuunnitelma sisältää kasvattajien käsityksiä ja mielipiteitä vähemmistöryhmiä koskevista asioista ja arvoista ja sillä on vahva osa opetus- ja kasvatuskulttuurissa. (Eerola-Pennanen, 2017, s. 223.) Laadukkaalla pedagogisella johtajuudella ohjataan henkilöstö tunnistamaan omia ennakkoluulojaan ja arvojaan, jotka ohjaavat yksilön toimintaa työelämässä.

4.4 Moninaisuus on rikkaus

Varhaiskasvatus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle, joka muodostuu lasten, heidän vanhempiansa ja henkilökunnan välisessä vuorovaikutuksessa. Jokaisella lapsella ja perheellä on oikeus vaalia omia kulttuuriin liittyviä perinteitään. Lapsen kulttuuri-identiteetin kehittymistä tuetaan ja kaikkien lapsiryhmän jäsenten kulttuuri tulee tehdä näkyväksi sitä arvostaen ja kunnioittaen.

Kulttuurisesti vastuuntuntoinen opetus ja kasvatus on kaikille lapsille kuuluvaa perusopetusta. Se on opetusta kaikista ihmisistä kaikille ihmisille. Parhaimmillaan vastuuntuntoinen kasvatus on jatkuvasti kehittyvä dynaaminen prosessi, joka rakentuu ihmisten välisen arvostavan vuorovaikutuksen vaaraan. (Eerola-Pennanen, 2017, s. 225.) Pedagoginen toiminta tulisi

suunnitella kaikille lapsille sopivaksi kiinnittämällä huomioita oppimisympäristöön ja leikin merkitykseen.

Lasten moninaisuuteen vastataan leikin, oppimisen ja osallisuuden esteitä poistamalla. Huomioita ei kiinnitetä erityistarpeisiin, vaan keskitytään siihen, miten kohdattavia vaikeuksia voidaan ratkaista yhteistoiminnan keinoin. Keskeistä on lapsen aktiivisuus leikeissä ja oppimisessa sekä se mitä kokemuksia hän tuo kotiympäristöstään. Olennaista on aikuinen aktiivinen rooli leikeissä ja oppimistilanteissa. (Hermanfors, 2017, s. 3.)

Varhaiskasvatushenkilöstön keskuudessa on viime aikoina paljon herättänyt keskustelua mm katsomuskasvatuksen järjestäminen. Yritämme jopa epätoivoisesti saada opetuksen ja kasvatuksen sopimaan kaikille osapuolille eriyttämällä sitä jokaisen tarpeisiin sopivaksi. Hedelmällisempää olisi kehittää pedagogiikkaa inklusion periaatteella koko ryhmän lähtökohtia vastamaan. Perinteisten suomalaisten juhlien viettäminen ja niihin liittyvien perinteiden opettaminen koetaan vaikeaksi.

Rajanveto uskonnon ja kulttuurin välille on vaikeaa. Epäolennaiset kysymykset saattavat viedä turhan paljon resursseja, kuten tiettyjen säkeistöjen poisjättäminen lauluhetkellä tai joidenkin roolien karttaminen lasten esityksissä. Opetus ja kasvatusta jäävät usein valtaväestöä suosivaksi, jolloin ei ymmärretä kokonaisvaltaisesti yhteisön vähemmistökulttuureja. Vaattomoin tapa toteuttaa kulttuurikasvatusta on säilyttää opetussuunnitelma muuttumattomana ja rikastuttaa sitä yksittäisillä monikulttuurisuudesta otetuilla aineksilla, kuten tutustumalla juhlapyyhiin tai perinteisiin. Silloin kun keskitytään etnisten ryhmien eksoottisiin piirteisiin, ongelmaksi muodostuu toiminnan pirstaleisuus. Kulttuurien väliset erot korostuvat entisestään, mikä voi pahimmillaan vahvistaa stereotyyppisiä käsityksiä. Pyrkimyksenä on kehittää lasten kriittistä ajattelua sekä elämän kokonaisvaltaista ymmärtämistä. (Eerola-Pennanen, 2017, s. 245.)

Vaatii rohkeutta ja hyvää oman kulttuurin tuntemusta sekä itsetuntemusta olla vahva roolimalli kasvattaessaan uusia jäseniä suomalaiseen yhteiskuntaan. Sosiaali-, terveys- ja opetusalan ammattilaisten tulee kehittää uusia sosiaalisia rakenteita ja käytäntöjä väestön erilaiset lähtökohdat ja tarpeet huomioiden. Vanhoja työtapoja kyseenalaistamalle ja uusia luomalla voidaan luoda tasa-arvoisia palveluita. Maahanmuuttajaperheen kotoutuminen riippuu paljolti siitä, kuinka hyvin yhteiskunta on ottanut heidät vastaan ja tarjonnut heille hyvinvoinnin edellytyksiä ottaen huomioon heidän erityislaatuisen taustansa. (Alitolppa-Niitamo, 2005, s. 49.)

4.5 Kohti inklusiota

Henkilöstö kaipaa esimiehen tukea sekä selkeää ohjeistusta liittyen monikulttuuriseen kasvatukseen. Esimerkiksi Tanskan päiväkodeissa korostetaan tanskalaisuutta ja omasta kulttuuriperinnöstä ollaan ylpeitä. Monikulttuurisille perheille kerrotaan kasvatusyhteistyön alkaessa pelisäännöt, joiden puitteissa tšekäläisessä päiväkodissa toimitaan. Perheiden tehtävä on vaalia omaa lähtömaansa kulttuuriperintöä ja opettaa sitä lapsilleen. Varhaiskasvatuksen tehtävä on vahvistaa jokaisen yksilön identiteetin positiivista kehitystä ja vahvistaa jokaisen yksilön osallisuutta yhteisön jäsenenä. Lapsella on mahdollisuus vaikuttaa arjessa häntä koskeviin asioihin. Yhteiskuntamme tarvitsee uusia jäseniä ulkomailta ja moninaisuus on osa kulttuuriamme.

Syntyvyyden lasku ja väestön ikääntyminen ovat tosiasia, joten monikulttuuristen perheiden kotouttamiseen on panostettava ja palvelut muokattava myös heille sopiviksi. Maahanmuuttajia ei kuitenkaan tule nähdä vain tulevana työvoimana yhteiskunnassamme. Kotouttamisessa on otettava huomioon laajempi näkökulma kuin vain koulutus ja työn saanti, maahanmuuttajien inhimilliset tarpeet, toiveet ja odotukset elämältä ovat yhtä tärkeitä kuin kuten kantaväestölläkin. Jokaisella on oikeus tasa-arvoon, hyvinvointiin ja läheisiin ihmissuhteisiin. (Alitolppa-Niitamo, 2005, s. 37)

Suomalainen varhaiskasvatus on ollut viime aikoina suurten muutosten edessä. Lainsäädännön ja paikallisten ohjeistusten, kuntavasujen kautta on luotu yhdenmukaisuutta ja tasalaatuisuutta varhaiskasvatukseen, joka on osa yhteiskunnan koulutusjärjestelmää. Opetussuunnitelmaan on kirjattu kasvatuksen ja opetuksen keskeiset periaatteet, arvot ja tavoitteet sekä toimintakulttuuri, joita yhteiskunnassa halutaan edistää. Yleensä opetussuunnitelmat laaditaan valtakulttuurin näkökulmasta, jossa toiminnan lähtökohdat ovat mietitty valtakulttuuria koskien. Tällainen opetussuunnitelma saattaa olla negatiivinen vaikutuksiltaan myös valtaväestön lapsiin, koska se ei anna mahdollisuutta oppia sellaisia tietoja ja taitoja, joita he voisivat saada muihin kulttuureihin tutustumalla. (Eerola-Pennanen, 2017, s. 224.)

Inklusion periaatteen keinoin kaikki lapset tuen tarpeesta, kielitaidosta tai taustastaan riippumatta saavat osallistua varhaiskasvatukseen ja opetukseen omassa lähipäiväkodissään, tavallisen ryhmän jäsenenä. Inklusion käsite on alkujaan liitetty erityistä tukea tarvitsevien henkilöiden oppimiseen yhdessä muiden kanssa. Nykyään käsitteellä viitataan kaikkiin ihmisryhmiin ja yksilöihin, joiden osallisuus on jollain tavalla uhattuna. Varhaiskasvatusyksiköissä inklusiota koskevat tavoitteet pyritään sovittamaan yhteen sen ajatuksen kanssa, että kaikilla yksilöillä on oikeus oppia ja kehittyä omana itsenään ja jokaisen vahvuuksia tukemalla. Inklusiossa ei ole kyse vain fyysisestä yhdessäolosta vaan palvelujen valmiudesta vas-

tata lasten moninaisuuteen myös pedagogisella tasolla, mikä edellyttää resursseja ja osaamista. (Eerola-Pennanen & Turja, 2017, ss. 203–204.) Varhaiskasvatuksessa ollaan siirtymässä lasten lähtökohtia tasoittavasta näkökulmasta yhteiskunnan moninaisuuden korostamiseen. Nykyään varhaiskasvatusyksiköissä moninaisuus on normi eikä poikkeus. (Hermanfors, 2017, s. 1.)

Tasa-arvo ja yhdenmukaisuus eivät kuitenkaan toteudu kaikkialla Suomessa. Monikulttuurisia perheitä on alueellisesti epätasaisesti ja etenkin pääkaupunkiseudulla on päiväkoteja, joissa ei ole yhtään äidinkielenään suomea puhuvia lapsia. Vielä vuosituhannen vaihteessa alueellinen eriytyminen ja etenkin huono-osaisuus paikantui lähinnä korttelitasolle Helsingissä. Myöhemmin on havaittu, että alueelliset erot tulevat esiin suuremilla aluetasoilla. Lasten sosioekonomiset ja etniset erot heijastuvat koulujen sekä varhaiskasvatusyksiköiden arkeen ja jopa oppimistuloksien ja koihin eri koulujen välillä. (Bernelius, Bergström & Sydänlammi, 2018.)

Alueellinen segregoituminen asettaa niin asiakkaat kuin henkilöstönkin eriarvoiseen asemaan. Sosiaalinen oikeudenmukaisuus ilmenee mm. siltujen rakentamisella eri marginaaliryhmien välille niin, että he yhdistävät voimansa syrjintää vastaan. Suurimman epäoikeudenmukaisen kohtelun joutuvat kokemaan lapset, joiden elämässä on kaksi tai useampi erityisyyttä luova tekijä. Nämä lapset joutuvat kokemaan moninkertaiset ennakkoluulot ja uskomukset oppimiskyvystään. (Eerola-Pennanen & Turja, 2017, s. 199.) Henkilöstön työn kuormittavuus ja osaamistarpeet ovat paljon suuremmat päiväkodeissa, joissa on paljon monikulttuurisia tai muutoin tuen tarpeessa olevia perheitä kuin hyvätuloisen alueen päiväkodissa, jossa valtaosa asiakkaista voi hyvin eivätkä ongelmat ole kasautuneet.

Ongelmaan pitäisi puuttua tehokkaammalla kaupunkisuunnittelulla. Helsingissä on jaettu lisää rahaa päiväkodeille tasoittamaan eroja mm palkkaamalla lisää henkilöstöä ja pienentämällä lapsiryhmiä. Lapsia kuitenkin pitäisi saada päiväkoteihin ja myöhemmin lähikouluihin sekoittuneemmin ja tasaisemmin eri taustoista.

5 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA

Luoma & Mättö (2018) selvittivät erityispedagogiikan pro gradu -tutkielmassaan lastentarhanopettajien kokemuksia ja näkemyksiä yhteistyöstä monikulttuuristen perheiden kanssa varhaiskasvatuksessa. Tutkimus on kvalitatiivinen ja aineisto kerättiin haastatteluiden avulla. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysin keinoin.

Monikulttuuristen perheiden kanssa työskentely koettiin kuormittavaksi, koska se vaatii enemmän resursseja kuin yhteistyön tekeminen kansuomalaisten perheiden kanssa. Onnistuneen kasvatusyhteistyön keskeisiä tekijöitä ovat lastentarhanopettajien sitoutuneisuus työhönsä, positiivinen asenne erilaisuutta kohtaan sekä halu kehittyä. Uuden oppimiseen ja kehittymiseen tarvitaan riittävästi koulutusta ja mahdollisuuksia pohtia omia asenteitaan ja arvojaan.

Kasvatusyhteistyössä keskeistä on vanhempien ja kasvattajien välinen luottamus sekä arjen ja tiedonkulun sujuvuus. Monikulttuurisessa yhteistyössä vanhempien kanssa työntekijän vahvuuksia ovat herkkyyks, uteliaisuus ja joustavuus. Yhteisen kielen puuttuminen vaikuttaa merkittävästi kasvatusyhteistyön kehittymiseen. Tätä varten tarvitaan erilaisia menetelmiä vuorovaikutuksen sujuvoittamiseksi. Vanhempien kanssa käytävien keskustelun tukena on eleitä, ilmeitä ja kuvia. Kommunikaation tukena on myös reissuvihkoja ja tabletteja. Kuvien ja videoiden lisäksi yhteisissä keskusteluissa käytetään myös tulkkeja.

Kasvattajan ja perheen väliset arvoristiriidat estävät positiivisen sekä kunnioituksen syntymisen heidän välilleen. Tämän vuoksi kasvattajilta vaaditaan sensitiivisyyttä, ymmärrystä ja joustavuutta erilaisissa arjen tilanteissa. Vanhempien osallistaminen lapsen varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin koettiin hankalaksi. Luottamuksen syntyminen vie aikaa ja se vaatii aitoa kunnioittavaa kohtaamista. Vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön kuuluu väistämättä myös yhteentörmäykset. Elämäkokemus ja ammattitaito tuovat lisää varmuutta kohdata erilaisia asiakkaita. Kasvattajan tulee pohtia ja arvioida omaa ammatillisuuttaan. Ammatillinen kehittyminen vaatii itsereflektioita ja omien ajatusten peilaamista muiden käsityksiin. Kulttuurisensitiivisellä ja reflektiivisellä työotteella toimiva kasvattaja kokee monikulttuuriset asiakkaat rikkautena eikä erittele ihmisiä heidän taustansa mukaan.

Holoppa (2014) on tutkinut interkulttuurisuuden ulottuvuuksia ja sen kasvua lastentarhanopettajien työssä. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma on luonteeltaan laadullinen ja narratiivinen. Aineisto koostuu yhdeksästä kirjoitelmasta ja viidestä haastattelusta. Aineiston analyysimenetelminä käytettiin narratiivista analyysia sekä temaattista narratiivien analyysia. Tutkimuksessa lastentarhanopettajat kertoivat kokemuksiaan työstään maahanmuuttajalasten parissa. Tutkimuksessa on kuultavissa sekä tutkijamushenkilöiden että tutkijan oma ääni.

Interkulttuurinen kompetenssi tarkoittaa niitä taitoja, joita tarvitaan yhteisymmärryksen saavuttamiseksi sekä toimivan vuorovaikutussuhteen luomisessa. Interkulttuurisen kompetenssin lähikäsitteitä ovat kulttuurisensitiivisyys, kulttuurinen tietoisuus sekä monikulttuurinen asiantuntijuus. Opettaja kohtaa työssään jatkuvasti lapsia, vanhempia sekä yhteistyötahoja sekä ennakkoluuloja ja asenteita. Näin ollen opettajalla tulee

olla selkeä arvopohja ja herkkyyttä huomioida erilaisia näkökulmia ja moninaisuutta. Kahden kulttuurin kohtaaminen voi parhaimmillaan johtaa rikkaaseen vuorovaikutukseen ja dialogiin, mutta epäonnistuessaan väärinkäsityksiin ja ristiriitoihin.

Interkulttuurisuuden ulottuvuudet muodostavat kokonaisuuden, yksittäisen kasvattajan kompetenssin. Osaamisen ulottuvuudet ovat asenteet, tiedot, taidot sekä eettis-moraalinen toiminnallisuus. Eettis-moraalisella toiminnallisuudella tarkoitetaan sitä, että ei riitä, että monikulttuurista työtä tekevä on muodollisesti interkulttuurisesti pätevä vaan sen tulee näkyä myös toiminnan tasolla. Opettajalla on aito halu sitoutua syrjinnän ja epätasa-arvon voittamiseen, ei vain puheen tasolla vaan myös toiminnallaan.

Lastentarhanopettajat kohtaavat työssään yhä enemmän monikulttuurisia perheitä ja tämä asettaa uudenlaisia haasteita kasvatustyöhön päiväkodeissa. Työ päiväkodissa mielletään kuitenkin mielekkääksi, joskin haastavaksi. Lastentarhanopettajan työssä kohtaamansa onnistumisen kokemukset tai epäoikeudenmukaiset tilanteet motivoivat heitä työssään ja saavat heidät toimimaan aktiivisesti tasa-arvon ja oikeudenmukaisuuden saavuttamiseksi. Kerronnallisista aineistoista ilmenee lastentarhanopettajien varsin positiivinen ja myönteinen käsitys monikulttuurisia perheitä kohtaan. Haasteeksi koettiin tilanteet työssä, jossa taustatietoa monikulttuurisesta perheestä ei ollut riittävästi.

Tutkimuksessa ilmeni, että lastentarhanopettajat kertoivat suhtautuvansa maahanmuuttajalapsiin kuten suomalaissyntyisiin lapsiin. Tämä tasavertainen suhtautuminen heijastui positiivisena asennoitumisena työhön. Tietoa monikulttuurisuudesta pidettiin keskeisenä työn onnistumisen kannalta. Opettajat kaipasivat lisäkoulutusta sekä riittäviä taustatietoja asiakasperheistä. Lapsen kehityksen tukemisen kannalta oleellisena pidettiin yhteistyötä vanhempien, tulevan koulun, tulkkien sekä varhaiserityisopettajien kanssa.

Karhunen (2018) tutki pro gradu työssään lastentarhanopettajien kokemuksia kulttuurisesti moninaisten lasten vanhempien osallisuudesta varhaiskasvatukseen. Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Aineisto kerättiin haastattelemalla lastentarhanopettajia. Aineisto analysoitiin sisällönanalyysin keinoin.

Tutkimus osoittaa, että monikulttuuristen lasten vanhempien osallisuus koettiin haastavana ja sitä vahvistamaan on luoto monia käytäntöjä. Haasteina nähtiin vanhempien passiivisuus, yhteisen kielen puuttuminen sekä kulttuuriset erot. Sähköiset tiedotteet eivät tavoittaneet suurta osaa kulttuurisesti moninaisia perheitä. Vanhemmilta puuttui pankkitunnukset sähköisen ohjelman käyttämiseen ja tiedotteissa käytetty kieli oli liian haastavaa ymmärrettäväksi. Suuri kunnioitus opettajuutta kohtaan lisäsi passiivisuutta. Monikulttuurisilla vanhemmilla oli suuri luottamus varhaiskasva-

tushenkilöstön osaamista kohtaan. Toisaalta passiivisuuden nähtiin johtuvan myös siitä, että vanhemmilla ei ollut riittävästi tietoa varhaiskasvatuksesta.

Lastentarhanopettajan henkilökohtaisella vuorovaikutusosaaminen on oleellista asiakkaiden osallisuuden tukemisessa. Vahvistavia käytäntöjä olivat mm erilaiset perheille suunnatut tapahtumat, joihin asiakkaita rohkaistiin osallisutumaan. Perheitä kutsuttiin päiväkotiin tutustumaan lasten päivittäiseen tekemiseen. Vanhemmilla koettiin olevan suuri kunnioitus

Tieto varhaiskasvatuksesta ja lapsen päivästä päiväkodissa nähtiin tutkimuksessa merkittävänä osallisuutta lisäävänä tekijänä. Lastentarhanopettajat hyödynsivät useita eri keinoja tiedon välittämiseen. Toimintaa dokumentoitiin videoin ja valokuvin. Vanhempien ja päiväkodin välillä oli käytössä reissuvihko, johon kirjattiin toimintaa ja tapahtumia. Tietoa välittämällä pyrittiin saada perheet kiinnostumaan oman lapsensa varhaiskasvatuksen sisällöistä. (Karhunen, 2018, ss. 33–39.)

6 TUTKIMUKSEN METODOLOGIA

Tutkimukseni on kvalitatiivinen eli laadullinen. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tutkimuskohdetta kokonaisvaltaisesti. Lähtökohdiana on todellisen elämän kuvaaminen. (Hirsjärvi, 2016, s. 161.) Laadullinen tutkimus on luonteeltaan empiiristä. Laadullisen tutkimuksen raportoinnissa on oleellista esittää analyysin tukena lainauksia alkuperäisestä aineistosta. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, ss. 27–28.)

6.1 Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymys

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää mitä monikulttuuristen lasten vanhemmat ajattelevat varhaiskasvatuksesta ja millaisia odotuksia ja kokemuksia heillä siihen liittyen on. Tutkimuskysymykseni muotoutui seuraavanlaiseksi: *Mitä monikulttuuristen lasten vanhemmat kertovat kokemuksistaan varhaiskasvatuksesta Suomessa?* Tutkimuskysymykseni kautta tavoitteenani on saada monikulttuuristen lasten vanhempien ääni kuuluviin ja siten osallistaa heidät yhdessä kantaväestön vanhempien kanssa kehittämään varhaiskasvatuksen toimintatapoja. Toimintakulttuurin vaikutusten pohdinta ja sen ei-toivottujen piirteiden tunnistaminen ja korjaaminen ovat tärkeä osa toimintakulttuurin kehittämistä. Kehittämisessä on tärkeää toisia arvostava, koko yhteisöä osallistava ja luottamusta rakentava dialogi. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2016, ss. 28, 29) Tutkimuksestani nousevat kokemukset ja ajatukset auttavat varhaiskasvattajia

ymmärtämään paremmin monikulttuuristen perheiden odotuksia ja ajatuksia päivähoitoa kohtaan. Monikulttuuristen lasten vanhempien kokemuksia on mielenkiintoista verrata varhaiskasvattajien kokemuksiin liittyen kasvatusyhteistyöhön ja sen haasteisiin. Peilaamalla näiden kahden ryhmän välisiä kokemuksia voidaan kehittää yhä toimivampia työtapoja.

6.2 Tutkimusaineisto

Tutkimuksen aineisto hankittiin puolistrukturoidun teemahaastattelun avulla. Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelussa on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit eli teemat ovat tiedossa, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuu. Teemahaastattelu on Suomessa suosituin tapa laadullisen aineiston keräämiselle. Haastattelun tarkoituksena on saada selville mitä haastateltava ajattelee haastattelijaa kiinnostavasta teemasta. (Eskola & Vastamäki, 2015, s. 27.) Kaikki tekemäni haastattelut olivat varsin vapaamuotoisia, välittömiä keskustelutilanteita, jotka etenivät haastattelukaavakkeen teemojen mukaisesti. Haastattelut kuitenkin poikkesivat hiukan toisistaan, sillä syvensin saamaani tietoa tehden lisäkysymyksiä haastateltavien kertomista aiheista. Rajasin haastatteluteemat varhaiskasvatuksen arkeen, sisältöihin ja päivittäisiin toimintoihin liittyviksi.

Aineistoni koostuu kuudesta yksilöhaastattelusta. Haastateltavat löytyivät helposti varhaiskasvatuksessa olevien lasten vanhemmista. Haastattelutiloina käytimme aina kyseisen perheen päiväkodin tuttuja ryhmätiloja. Keskustelut etenivät teemojeni mukaisesti hiukan kuitenkin rönsyillen eri aiheisiin. Sain tuntuman, että monikulttuuriset vanhemmat kertoivat mielellään kokemuksistaan. He puhuivat suoraan ja rehellisesti omista arvoistaan sekä asenteistaan varmistaen useaan otteeseen, että haastattelut pysyvät nimettöminä. Haastattelutilanteissa vallitsi keskinäinen kunnioitus ja luottamus.

Haastateltavista viisi puhui suomea riittävän hyvin, jotta keskustelu oli puolin ja toisin ymmärrettävää. Yhdessä haastattelussa käytin puhelintulkkausta. Haastattelut kestivät ajallisesti puolesta tunnista puoleentoista tuntiin. Kaikki haastateltavat olivat lähtöisin eri maista ja kaikilla oli eri äidinkieli. Haastateltavat olivat kotoisin viidestä eri maanosasta, ja he edustivat toisistaan hyvin erilaisia kulttuureja. Haastateltavien joukossa oli sekä isejä että äitejä.

Nauhoitin haastattelut nauhurilla ja lopuksi litteroin ne sanasta sanaan puhtaaksi. Litteroitua aineistoa kertyi kaiken kaikkiaan 53 sivua.

6.3 Analyysimenetelmä

Tutkimukseni lähtökohtana on ymmärtää monikulttuuristen lasten vanhempien käsityksiä varhaiskasvatuksesta Suomessa. Olen kiinnostunut siitä, mitä he kertovat varhaiskasvatuksesta ja miten he jäsentävät siihen liittyvää arkea, joka on valtaväestölle sekä etenkin varhaiskasvatuksen henkilöstölle itsestään selvää. Lähestymistapani on etnometodologinen. Lähestymistavassa lähtökohtana on arkielämän rakentuminen hetki hetkeltä siinä kontekstissa, jossa toimimme. Aineistossani kiinnostaa ihmisten käsitys päivittäisestä toiminnasta ja suhtautumisesta toisiinsa sekä heidän kuvauksensa ja selitykset niistä. Etnometodologian mukaan ihmiset eivät ole vain ulkoapäin tulevien normien ja sääntöjen noudattajia vaan kulttuurisia sääntöjä ja toimintatapoja noudatetaan joustavasti tilanteesta riippuen samalla muodostaen koko ajan muokkaantuvaa makrotason paikallista toimintatapaa ja kulttuuria. (Jokinen, Juhila & Suominen, 2012, ss. 20–23.)

Tutkimuksessani pyrin ymmärtämään henkilökohtaisia kokemuksia. Tämän vuoksi käytän haastatteluiden analyysivaiheessa laadullista, sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on ymmärretty tapana, jolla dokumentti, tässä tapauksessa haastattelu, voidaan analysoida niin että analysointi järjestelmällistä ja tasapuolista, asenteista riippumatonta. (Tuomi, 2003, s. 105) Tutkimukseni analyysi on induktiivinen. Lähtökohtana ei ole hypoteesi tai teoria vaan aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. (Hirsjärvi, 2016, s. 164) Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineisto ensin redusoidaan eli pelkistetään. Aineiston pelkistämässä aineistosta erotetaan tutkimukselle epäolennaiset tiedot pois etsien tutkimuskysymykseen vastaavaa tietoa. Pelkistämisen jälkeen aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään. Aineiston ilmaisuja ryhmitellään niin, että samaa asiaa tarkoittavat asiat ovat tietyn käsitteen alla. Lopuksi aineisto abstrahoidaan eli käsitteellistetään. Tutkimuksesta kerätään olennainen tieto ja sen avulla luodaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi, 2003, ss. 110-115.)

Analysoin aineistoani kategoria-analyysin keinoin, jonka avulla on mahdollista paneutua varhaiskasvatuksessa mukana olevien asiakkaiden tapaan kategorisoida kyseistä toimintaa. (Jokinen, Juhila & Suominen, 2012, s. 39). Aineistosta löytyvät kategoriat kertovat siitä arkisesta tiedosta, mitä haastateltavani muodostavat ja minkä varassa he rakentavat varhaiskasvatuksen kulttuuria. Kategorioilla tarkoitetaan niitä ilmauksia, joilla haastateltavat viittaavat tutkittaviin teemoihin. Etnometodologisessa lähestymistavassa ei oleteta tiettyjen kategorioiden merkitsevän arkisessa elämässä yleisesti jaettua tietoa. Kategoriat kertovat kulttuurista tietoa, joka jäsenyy arkisessa elämässä ihmisten toiminnassa ja heidän ollessaan vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Jokinen, Juhila & Suominen, 2012, ss. 86–87.)

6.4 Tutkimuksen analyysin toteutus

Aloitin aineiston analyysin lukemalla sitä läpi useaan kertaan. Seuraavaksi etsin litteroidusta aineistotekstistä kategorioita, joilla haastateltavat kuvaivat varhaiskasvatusta. Kirjoitin jokaisen kategorian suurelle kartongille, tämä auttoi hahmottamaan aineiston sisältöä kokonaisuudessaan. Laskin montako kertaa kutakin kategoriata ilmenee aineistossa. Kun kaikki kategoriat olivat löytyneet, aineisto tuli entisestään tutummaksi. Tutkin kategorioita suurella kartongilla ja karsin niistä epäolennaiset pois. Kaikki haastateltavien puhe ei kuvannut varhaiskasvatusta Suomessa, joten rajasin kategoriat mukaillen tutkimuskysymyksen aihepiiriä. Karsinnan jälkeen ryhdyin ryhmittelemään kategorioita. Aluksi ryhmiä muodostui useita ja analyysi kaipasi edelleen jäsentelyä. Yhdistelin ryhmiä niin, että niistä muodostui aiheiltaan varhaiskasvatuksen sisältöihin luontevasti sopivia. Lopuksi jäsentelin ryhmät suuruusjärjestykseen kategorioiden lukumäärien perusteella. Seuraava taulukko esittää kategoriaryhmät sekä niiden lukumäärät.

<u>RYHMÄ</u>	<u>KATEGORIOIDEN LUKUMÄÄRÄ</u>
Yhteistyö ja sen välineet	71
Leikki ja oppiminen	64
Päivittäiset toiminnot	58
Varhaiskasvatus yleensä	34
YHTEENSÄ	227

Taulukko 1. Analyysin tuloksena aineistosta löytyneet kategoriat ryhmitäin.

6.5 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimustyötä ohjaavat yleiset eettiset periaatteet, säännöt ja normit. Tutkimukseni on yhteiskunnallisesti ajankohtainen ja se tuottaa lisää informaatiota varhaiskasvatuksen kentälle. Ennen tutkimuksen aloittamista hain tarvittavat tutkimusluvut ja järjestin tutkimuksen tekemiseen riittävät resurssit.

Tutkimusaineisto kerättiin luotettavin keinoin käyttäen aineistonkeruun menetelmänä teemahaastattelua. Haastattelurunko testattiin ennen varsinaista aineistonkeruun aloittamista. Haastateltavien henkilöllisyys ja yksityisyydensuoja on pidetty koko prosessin ajan salassa. Opinnäytetyössäni

ei ole viitteitä, joiden perusteella voisi selvittää keitä on haastateltu. Haastateltaville selvitettiin kirjallisesti ja suullisesti mihin heidän antamiaan lausuntoja käytetään ja sovittiin aineiston asianmukaisesta hävittämisestä prosessin päätyttyä.

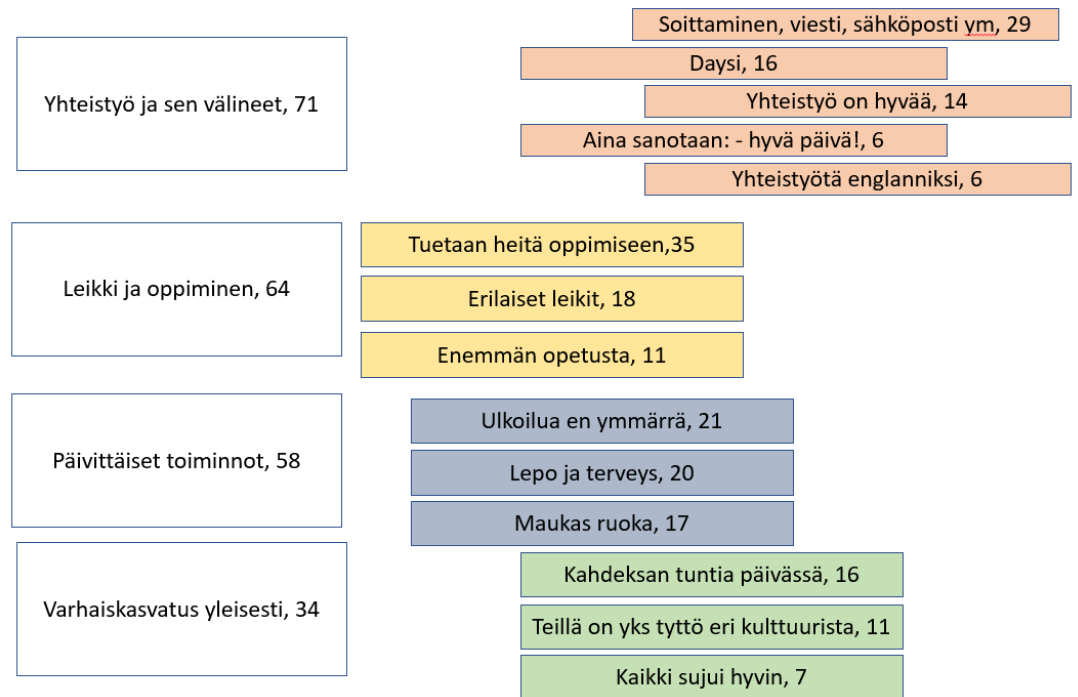
Aineiston analyysi tehtiin kategoria-analyysin keinoin, joka on luotettava tapa tuottaa aineistosta informaatiota. Tutkimus on siirrettävissä mihin tahansa Suomalaiseen varhaiskasvatyüksikköön tai kuntaan. Tutkimukseni on otettu huomioon alan muita tutkimuksia, joiden tuloksia peilattiin omiini. Tutkijana olen paneutunut varhaiskasvatuksen tuoreimpiin tutkimuksiin ja yhteiskunnalliseen tilanteeseen avaten sitä teoriaosuudessa.

Opinnäytetyöraportti on kirjoitettu ohjeiden ja normien mukaisesti, huolellisesti ja tarkasti. Muiden tutkijoiden töitä otettiin huomioon niitä kunniottaen. (Pietarinen, 2002, ss. 58–69)

7 TUTKIMUSTULOKSET

Monikulttuuristen lasten vanhempien käsitykset varhaiskasvatuksesta olivat pääosin hyvin positiivisia, kuitenkin osittain ristiriitaisia. Suomalaiseen varhaiskasvatusjärjestelmään oltiin tyytyväisiä ja työtä lasten parissa arvostettiin. Aineistosta ilmeni, että joidenkin päivittäisten toimintojen osalta yhteistyö ja asioiden auki puhuminen eivät ole vielä riittävällä tasolla. Varhaiskasvatushenkilöstölle itsestään selvät asiat kuten ulkoilu tai ruokailu vaikuttavat olevan keskeisiä teemoja, jotka mietityttävät maahanmuuttajavanhempia. Aineistoni kategorioista muodostui neljä ryhmää, joita esittelen tarkemmin tässä luvussa.

Seuraava kuvio kertoo aineiston kategoriaryhmät ja niihin liittyvät aineistolainaukset lukumäärinä.

Kuvio 1. Aineiston kategoriaryhmät ja niihin liittyvät lainukset lukumäärinä

7.1 Yhteistyö ja sen välineet

Aineistoni suurimmaksi ryhmäksi muodostui henkilöstön ja perheiden väliseen yhteistyöhön liittyvät asiat. Tässä ryhmässä puhutaan yhteistyön laadusta ja siitä, millaisilla välineillä sitä tehdään. Vanhemmat kertoivat toivomuksiaan siitä, millainen viestintä heidät tavoittaisi parhaiten. Aineistostani ilmeni se seikka, että työntekijöiden ja vanhempien välille toivotaan lisää avointa keskustelua varhaiskasvatukseen liittyen.

7.1.1 Molemmat tavat on ok, soittaminen tai paikan päällä kertominen

Monikulttuuriset vanhemmat pitivät yhteistyötä tärkeänä. He kaipasivat tietoa lastensa arjen sisällöstä. Haastateltavat mainitsivat useita yhteistyön keinoja, joiden avulla työntekijät saivat tiedon välitettyä vanhemmille.

Molemmat vaihtoehdot ovat ok, soittaminen tai paikan päällä kertominen ja myös niin miten työntekijä kokee mikä on hänelle parasta.

Ajattelen, että sähköposti on ok, joskus Daysi on ongelma, ehkä vain minä, mutta joskus. Lappukin toimii.

Mä oon tyytyväinen kun ne on soittanut meille.

Lappu ovelle, mutta ei näkee kaikki. Sähköposti voi olla parempi.

Haastateltavat kertoivat, että paikan päällä kasvokkain asioista kertominen on tehokkain tapa jakaa informaatiota. Puhelimitse keskustelu koettiin myös hyväksi keinoksi pitää yhteyttä. Perinteiseen tapaan päiväkoedeissa laitetaan ilmoitustaululle kirjeitä ja lappuja, joita oli myös totuttu lukemaan. Toisaalta sähköpostitse tiedon välittäminen koettiin myös mielekkääksi. Vastausten perusteella vanhemmat kokivat tiedottamisen olevan yhdensuuntaista, henkilöstöltä vanhemmille päin tapahtuvaa.

7.1.2 Kyllä sen Daysissakin näkee, että huomenna on esim retkipäivä

Tutkimuksen analyysi paljasti, että sähköinen hoitoaikojen varausjärjestelmä Daysi puhututti haastateltavia. Monella oli ollut ongelmia järjestelmän käytön kanssa. Toisaalta Daysi nähtiin myös yhteistyön välineenä.

Se oli aluks vähän haastavaa, sinne pitäis laittaa koko kuukasi. Sitten se on vaikeaa myös, kun meijän pitäis odottaa mun työpaikalla mun työvuorot ennen kun laitan sitä sinne Daysiin.

Mulla on vähän hankalaa, koska mä voin unohtaa joskus.

Kyllä sen Daysissakin näkee, että huomenna on esim retkipäivä.

Paljon enemmän tietoa, esim miten syöminen ja nukkuminen, miten sujuu kielellä ja miten on sujunut muiden lastan kanssa. Mikä on hänen sosiaalijuttu. Täällä on paljon lapsia, mutta siksi vain kerran viikossa tai kerran kuukaudessa, että nyt täällä meni kaikki hyvin, vaikka Daysin kautta.

Sähköinen hoitoaikojen varausjärjestelmä sulkeutuu kahta viikkoa ennen hoidon tarvetta. Vanhempien kokemuksen mukaan sähköisen varausjärjestelmän käyttö koettiin ongelmaksi mm vanhempien vaihtelevien työvuorojen vuoksi. Tulevaisuuden ennakointi on mahdotonta osalle perheistä ja toisaalta hoitoajat on varattava riittävän aikaisin, jotta lapsen voi tuoda päiväkotiin.

Tiedottaminen kirjallisesti pyritään tekemään kokonaan Daysin kautta. Aineistoni perusteella vanhemmat kokivat tiedottamisen tarpeellisena ja he olivat valmiita lukemaan viestit Daysista.

7.1.3 Yhteistyö on hyvää

Pääosin haastateltavat olivat sitä mieltä, että yhteistyö päiväkodin ja kodin välillä sujuu hyvin. Tietoa koettiin saatavan riittävästi ja kommunikaatio sujui positiiviseen sävyyn.

Yhteistyö on hyvää, ei koskaan mitään vastakohtaa. He hoi-tavat lapsia tosi paljon ajallisesti, luotan teihin tosi paljon. Lapset eivät ole koskaan valittaneet työntekijöistä.

Ei mitään ongelmaa, kaikki on niin kuin pitää olla.

Yhteistyö sujuu, kaikesta puhutaan, oppimisesta, leikkimi-sestä ja hänen terveydestään. Vasukeskusteluissa on puhuttu kaikesta.

Se on hyvä kun täällä on ensin se keskustelu, että minkälai-nen sun lapsi on ja mitkä on tavoitteet miten hoidetaan täällä. Ja sitten vielä keskustelut kevätaikaan, että miten meni ja kaikki on ihan ok.

Aineistosta ilmeni, että vanhemmat arvostavat varhaiskasvatuksessa teh-tävää työtä. Lapset viettävät päiväkodissa ison osan arjesta, joten kokemus siitä, että työntekijöihin voi luottaa oli oleellista. Keskustelu vanhempien ja työntekijöiden välillä vaikutti olevan avointa. Pedagogisen toiminnan ar-viointia ja kehittämistä tapahtuu säännöllisesti varhaiskasvatuskeskuste-luissa vanhempien kanssa. Aineiston perusteella nämä keskustelut koettiin tarpeellisina ja niiden kautta vanhemmat ovat saaneet oleellista tietoa las-tensa varhaiskasvatuksesta.

7.1.4 Aina sanotaan hyvä päivä

Vanhemmat kuvasivat työntekijöiden kanssa käymiään keskusteluja päivit-täisissä kohtaamisissa myös melko yksipuolisiksi. Haastatteluista ilmeni, että työntekijät kertovat päivittäin samat asiat ja jotakin oleellista saattaisi jäädä mainitsematta.

Kun mä hakeen lasta, joskus yks henkilökunta ei puhu mitään ja sitten mä kysyn miten päivä meni. Ne siis odottaa, että mä

kysyn ensin. Pitäis kertoa edes pieni juttu vaan, että miten päivä meni ja jos on jotain ongelmaakin senkin voi kertoa.

No, ajattelen, että on paljon lapsia täällä ja se voi olla hoitajalle vähän väsyttävää jos rupeet illalla puhumaan mitä lapsi teki täällä ja sit tulee toinen äiti ja tää teki ton, ton, ton, sit tulee kolmas. Se väsyttää niin kovasti.

Aina sanotaan: -Hyvä päivä! Mulle se riittää, tärkeemmät asiat mä kysyn lapselta, se osaa myös kertoa nyt.

Päiväkotiin tuonti- ja hakutilanteet ovat päivittäin mahdollisuuksia jakaa kuulumisia lapsen arkeen ja kehitykseen liittyen. Vanhemmat kertoivat ymmärtävänsä, ettei kaikista lapsista ehdi tai jaksaa kertoa päivän kuulumisia. Toisaalta vanhemmat kertoivat toivovansa enemmän keskustelua lapsen päivään liittyen, toisaalta lisätietoja ei jääty kaipaamaan. Aineiston perusteella työntekijät eivät aina tee aloitetta keskustelulle. Lapsen päivästä kerrotaan vasta kun vanhempi kysyy siitä.

7.1.5 Yhteistyötä englanniksi

Tutkimusaineiston mukaan haastatellut vanhemmat toivoivat, että työntekijät käyttäisivät englanninkieltä keskustellessaan vanhempien kanssa.

Kieli, sitä mä en tiedä. Onko teillä täällä päiväkodissa englanti vai puhutaanko täällä pelkästään suomea? Joskus olis hyvä, että englantiakin, vaikka jos yks opettaja, joka puhuu englantia.

Se on meille helpompi alkuun ymmärtää ja kommunikoida jos esim alkuun voi olla englanti kieli, koska puhutaan niitä tärkeitä asioita.

Olis hyvä, jos käytät englantia enemmän.

Aineiston analyysin perusteella päiväkodissa puhutaan hyvin vähän englantia ja vain osa työntekijöistä puhuu sitä. Englannin käyttämistä yhteisissä keskusteluissa perusteltiin sillä, että etenkin alussa tärkeät varhaiskasvatukseen liittyvät asiat tulisivat varmasti ymmärretyiksi.

7.2 Leikki ja oppiminen

Tutkimusaineisto paljasti, että monikulttuuristen lasten vanhemmat näkivät leikin ja oppimisen erillisinä asioina toisistaan. Haastateltavat mainitsivat useita erilaisia leikkejä, mitä uskovat lastensa päiväkodissa leikkivän ja kokivat sen tärkeäksi osaksi lapsen päivää. Käsitys oppimisesta painottui akateemisten taitojen oppimiseen, kuten kielelliset ja matemaattiset taidot. Eniten haastateltavat arvostivat suomen kielen oppimista, joka tapahtuu osallistumalla varhaiskasvatukseen.

7.2.1 Tuetaan heitä oppimiseen

Haastateltavat kuvaavat varhaiskasvatuksessa oppimisen liittyvän ennen kaikkea sosiaalisiin taitoihin sekä kielen oppimiseen.

Se kehittyy paremmin se laps kun vain kotona ja neljä seinää, sama se piiri ja samat naamat koko ajan. Pystyy niin kun olemaan toisten lasten kanssa ja toisten ihmisten kanssa.

Kun hän rupes käymään, hän ei puhunut ollenkaan, nyt jo koko ajan puhuu. Mä en tiedä kuinka paljon täällä puhuu, mutta kotona puhuu koko ajan.

Opetetaan, miten puhutaan suomen kieli ja heitä myös niinkun tuetaan oppimiseen, et heille rakennetaan hyvää tulevaisuutta.

Kun hän tuli tänne, hän oli meidän ainoa lapsi. Hä ei osannut paljon leikkiä muiden kanssa, mutta nyt hän on tosi ystävällinen, sosiaalisia taitoja.

Vanhempien haastatteluaineiston analyysin mukaan hyvien yhteistyötaitojen sekä toisten huomioonottamisen taidon oppiminen nähdään varhaiskasvatuksen työkenttänä. Vastauksista ilmeni, että pelkästään kotihoidossa oleva lapsi ei samanlailla opi sosiaalisia taitoja kuin päiväkotiryhmässä oleva lapsi. Maahanmuuttajaperheille kotoutumisen kannalta on tärkeää oppia suomen kieli ja vanhemmat kertoivat ymmärtävänsä ja arvostavansa sitä, että lapsille kielen oppiminen tapahtuu luontaisesti varhaiskasvatusympäristössä.

7.2.2 Erilaiset leikit

Haastatteluista ilmeni, että leikki on normaali osa lapsen päivää ja vanhemmat osasivat luetella muutamia tavanomaisia leikkejä, mitä lapset päiväkodissa leikkivät.

Leikkivät tosi hyvin, erilaiset leikit, joskus sisällä piirtävät, leikkivät ulkona, et siinä on paljon.

Mun tytär kertoo, että hän leikki paljon nukan kanssa ja koti-leikkiä, semmosta hän kertoo. Poika niin kun tykkää autoista ja myös jumppapäivät kiinnostaa lapsia kovasti täällä.

Täällä on mun mielestä kaikki leikit mitä on.

Se on tärkeä asia se leikki. Mun mielestä se leikkii täällä ihan hyvin, sisällä ja ulkona ja sitten vielä kun henkilökunta on vieressä. On hyvä, että henkilökunta on vieressä katsomassa, ettei vaan...ihan ok mun mielestä.

Aineiston analyysin perusteella vanhemmat näkivät lasten leikit hyvin perinteisesti jakautuen tyttöjen ja poikien leikkeihin. Tytöt leikkivät mielellään nukkien kanssa, kun taas pojat olisivat kiinnostuneita autoista. Henkilökunnan läsnäolo koettiin tärkeänä pienten lasten turvallisuuden kannalta. Monipuolinen, päivittäinen leikki ymmärrettiin olevan tärkeä osa lasten varhaiskasvatusta.

7.2.3 Enemmän opetusta

Monikulttuuristen lasten vanhemmat vertasivat haastatteluissa Suomen varhaiskasvatusta lähtömaansa koulupolkuun. Useissa tapauksissa vanhemmat mainitsivat, että varsinainen koulu alkaa omassa entisessä kotimaassa lapsella aikaisemmin kuin täällä Suomessa.

No, nyt mä haluaisin enemmän niin kun koulun, mikä se on? Semmosia asioita, joita tarvitaan koulussa, että kuuntelevat enemmän kirjoja, osaavat aakkoset, kirjaimia. Vähän tutustuivat niihin.

Se on vähän eri, meidän kotimaassa lapset oppivat enemmän kirjaimista ja numeroita, täällä ei niin paljon. Täällä voisi olla enemmän opetusta, aikaisemmin.

Toivoisin joka päivä opetusta, ei vain leikkiä.

Haastateltavat esittivät toiveena opetuksen lisäämistä varhaiskasvatukseen. He näkivät kotimaansa aikaisemmin alkavan kouluopetuksen parempana oppimisen tapana kuin Suomessa. Leikki erotettiin muusta oppimisesta. Aineiston analyysi paljasti että, opetuksen toivottiin liittyvän enemmän akateemisiin taitoihin, kuten kirjoittamisen, lukemisen ja laskemisen alkeisiin. Opettaminen koettiin erillisenä leikistä. Leikki on jotakin, mitä lapset tekevät joka tapauksessa omatoimisesti ja sen lisäksi tulisi olla varsinaista opetusta.

7.3 Päivittäiset toiminnot

Haastateltavat kertoivat lapsen arkeen liittyvistä päivittäisistä toiminnoista varhaiskasvatuksessa. Eniten kummastusta herätti päivittäinen ulkoilu. Suomalaiset vaihtelevat sääolosuhteet ja siihen liittyvä pukeutuminen puhututtivat haastateltavia. Ruokailu koettiin arvokkaana ja tärkeänä osana lapsen päivää päiväkodissa. Ruokailua arvostettiin monipuolisuuden ja vaihtoehtoisten ruokavalioiden ansiosta. Päivittäisiin toimintoihin kytkeytyivät myös päivälepo sekä yleinen terveydentila.

7.3.1 Ulkoilua en ymmärrä

Aineiston analyysi paljasti että, monikulttuuriset vanhemmat ihmettelivät suomalaista tapaa ulkoilla päivittäin säätilasta riippumatta. Toisaalta haastateltavat kertoivat, että ulkoilu on hyväksi lapsen terveydelle. Ulkoilu kaksi kertaa päiväkotipäivän aikana jokaisena vuodenaikana kummastutti ja tuotti päänvaivaa pukeutumisen suhteen.

Sitä pitäis huolehtia vaatteet päälle, kengät, kaikki eri kengät. Kyllä sitä paljon rahaa menee, koska se on eri vaatteet talvi-aika, kevät ja niin syksy ja kaikki. Ja niin siis kuiva ja märkä sää.

Ulkoilua mä en ymmärrä. Kun kotimaassa on esimerkiksi miinus kaksikymment, koulu menee kiin, ei mene kouluun.

Terveydentilan kannalta katsottuna on hyvä, että lapsi pääsee ulos joka päivä. Viikonloppunakin menemme aina ulos, se on tärkeä asia.

Ulkoilu on vähän vaikeaa alussa kun oli miinus kaksikymmentä ja poika meni kuitenkin ulos, pukeutuminen vähän hankalaa.

Joskus ajattelen, että talviaikana kun on niin kylmä, että lasten ei tarvitsisi mennä ulos pitkäksi ajaksi, vain vähän aikaa, jotta saavat raitista ilmaa.

Haastatteluista ilmeni, että Suomen talvi vaatii totuttelua muualta muuttaneille. Sään mukaisen ulkoiluvarustuksen hankkiminen vaatii opettelua ja siitä koituu kustannuksia perheille. Haastateltavat kertoivat kotimaansa toimintatavoista, kun sää on kylmä tai sateinen, silloin ei kouluissa ulkoiltu. Suomalainen tapa ulkoilla säällä kuin säällä vaikutti olevan outoa vanhempien mielestä. Kylmässä talvisäässä ulkoilu aiheutti päänvaivaa pukeutumisen suhteen.

7.3.2 Lepo ja terveys

Aineistossani mainittiin päivälepo varhaiskasvatuspäivän aikana useaan kertaan. Lepo koettiin tarpeellisena ja hyvänä asiana. Terveysteen liittyvät asiat myös puhututtivat haastateltaviani. Sairastelukierre ja tartuntataudit koettiin ongelmana.

Se on hyvä ja tärkeä asia, että aamun jälkeen saa lepoa, että jaksaa sitten taas.

Nukkuvat hyvin täällä, se on tärkeä asia kun väsyttää päivällä paljon.

En ymmärrä kun lääkärit puhuvat, että jos ei kuumetta niin voi mennä päiväkotiin. Yhdellä virus, kaikilla virus. Minä en ymmärrä missä se raja on? Tää on vähän kummallista. Ja sitten kun on vähän puolikuntoinen mennään vaan ulos.

Pienellä lapsella menee enämpi aikaa parantua, se ei oo minusta kiinni, se on tämä suomalainen päiväkotisysteemistä kiinni. Mä olen itse huomannut kun tulen, vuotaa kaikki. Puolikuntoisia lapsia tuodaan tänne ja kierre on valmis.

Täit ei tule itsestään. Siel kotona on tosi likanen. Muistan kun oli täitä ja se liitty siihen, että oli aina likasta ja kukaan ei pesyt käsiään.

Sairastelukierre koettiin ikävänä päiväkotiin liittyvänä asiana. Haastateltava ihmetteli sitä, kuinka päiväkotiin voidaan tuoda puolikuntoisia lapsia ja he tekevät päivän aikana kuitenkin kaikki päivittäiset askareet, kuten ulkoilun. Aineiston perusteella vanhemmat kummastelivat terveydenhuollon antamia ohjeita normaalien kausi-infektioiden hoitoon. Lapsi pitäisi vanhempien mukaan hoitaa kotona täysin terveeksi, jotta tartuntakier-

teeltä välttyttäisiin. Päiväkotijärjestelmää myös arvosteltiin, koska se mahdollistaa sairaiden lasten päiväkotiin viemisen. Tarttuvat loiset, kuten tait liitettiin epähygienisiin olosuhteisiin.

7.3.3 Maukas ruoka

Haastateltavat kertoivat, että lapset saavat päiväkodissa pääosin maukasta ruokaa. Ruoka oli myös keskeinen päivittäisten kuulumisien vaihtamisen teema. Lasten ja työntekijöiden kerrottiin puhuvan päivittäin siitä, mitä oli syöty ja oliko ruoka ollut hyvää. Ruokavalion vaihtoehtoista valintamahdollisuutta arvostettiin.

Mä yritän esim kerran viikossa tehdä suomalainen ruoka kotona, perunaa ja pullaa ja kaikkia. No pullaa se tykkää kovasti.

Lapset ei halunnu sitä paprikaa ja kurkkua, mutta se on ihan ok, että kyllä tottuu pikku hiljaa kuitenkin.

Joskus mun mielestä maukas ruoka, joskus ei. En tiedä mistä se johtuu.

Ruokailu on tosi hyvä juttu. Lapselle annetaan mahdollisuus syödä sen verran kun jaksavat, et ei o mitään pakottamista, et sen mukaan mitä ne pystyy syömään. Uskontokin on otettu huomioon ruokailussa ja katotaan kulttuurisuus, et meillekin on sitä kulttuurisuutta.

Lapset kertovat kotona jos päiväkodissa on ollut tosi hyvää ruokaa, kyllä he ilmoittavat jos on ollut tosi hyvää ruokaa päiväkodissa. He eivät halua syödä kotona mitään paljon.

Lapset tykkäävät päiväkodin ruoasta ja he eivät kaipaa enemmän ja tietää, että kotona syödään vähän erilaista ruokaa, se sopii minulle.

Suomalaiseen ruokaan tottuminen koettiin osana kotoutumista ja tottumisista uuden kotimaan tapoihin. Varhaiskasvatuksen lasta osallistava ravitsemuskasvatus oli tunnistettu. Lasta ei pakoteta syömään, vaan hänelle annetaan mahdollisuus valita ja maistaa. Ruokailun kerrottiin olevan yksi päivittäisten päiväkotikuulumisien aihe. Mahdollisuus erilaisiin eettisiin perusteisiin valittaviin ruokavalioihin koettiin erilaisten kulttuurien huomioimisena. Maukkaalla ruoalla kerrottiin olevan vaikutusta siihen, miten lapset syövät kotona päiväkotipäivän jälkeen.

7.4 Varhaiskasvatus yleisesti

Haastateltavat kertoivat, että suomalainen päiväkotiki on hyvä paikka. Se koettiin turvallisena ja arkea helpottavana palveluna perheille. Aineistosta ilmeni, että suomalainen varhaiskasvatusjärjestelmä mahdollistaa aidosti perheiden vanhemmille opiskelun ja työnteon. Monikulttuuriset vanhemmat katsoivat päiväkodin asiakkaita omasta näkökulmastaan ja kertoivat ympärillään olevasta erilaisuudesta.

7.4.1 Kahdeksan tuntia päivässä

Haastateltavat kertoivat Suomalaisen varhaiskasvatuksen eroja kotimaan lastenhoitojärjestelmiin verrattuna. Suomessa päiväkotipäivän pituus on yleisesti yli kahdeksan tuntia, kun taas toisissa kulttuureissa lapset käyvät muutaman tunnin ajan kerhossa tai koulussa.

Mulla on eri kokemus kotimaassa pojan kanssa. Kun täällä Suomessa voi jäädä päiväkotiin seitsemän kahdeksan tuntia. Meillä maksimituntimäärä on vain neljä tuntia. Ja tyttö on syntynyt Suomessa ja pitäis jäädä sinne päiväkotiin kahdeksan tuntia kun mä oon töissä. Mullakin on eroahdistus kun kotimaassa pitäis hoitaa lapset kotona.

Meillä on ero siinä, että lapset pitäis hoitaa kotona, ei o päiväkotiki. Ei o vaan sitä, että lapset saavat syödä täällä ja nukkua täällä ja olla kahdeksan tuntia, mutta meillä ei ole sellainen.

Mä ihmettelen mun ystävää, se on eri päiväkodissa. Se ottaa omaa aikaa. Se ilmoittaa päiväkotiin, että on töissä ja vie lapsen hoitoon, sitten se menee kauppaan tai kahville, että täällä tehdään niin.

Varhaiskasvatusjärjestelmä mahdollistaa vanhemmille monenlaista toimintaa, joka tapahtuu ilman hoitovastuuta omista lapsista. Aineiston perusteella kulttuurissamme vallitseva tapa, ottaa omaa aikaa, ihmetytti. Haastateltavat kertoivat, että edellisissä kotimaissaan lapset hoidettiin pääsääntöisesti kotona. Pitkä päivä varhaiskasvatuksessa nähtiin välttämättömänä töissä käynnin vuoksi, mutta toisaalta sen koettiin aiheuttavan ristiriitaisia tunteita. Haastateltavat kertoivat eroja eri maiden lastenhoitojärjestelmien välillä ja kokivat ristiriitaisia odotuksia vanhemmuudeltaan. Suomessa kotivanhemmuus ei ole niin tavanomaista kuin haastateltavien edellisissä kotimaissa. Vanhemmat kertoivat että, pitkä työ- ja varhaiskasvatuspäivä aiheuttaa ikävää ja eroahdistusta myös isän tai äidin näkökulmasta.

7.4.2 Teillä on yks tyttö eri kulttuurista

Monikulttuuristen lasten vanhemmat kertoivat huomanneensa ympärillään erilaisuutta liittyen eri kulttuuritaustoihin. Erot pukeutumisessa, tavoissa ja uskonnonharjoittamisessa mietityttivät.

Voitko kysyä, miks niillä on semmonen paha haju? Ei niillä kaikilla, mutta yks mies, joka tuo niitä lapsia tänne, jolla on semmonen valkoinen hame, sillä on semmonen haju. Mä en ymmärrä.

Mitä siis yhteyttä on? Jos nyt lapset leikkii samaa leikkii eri kulttuureista tulevat täällä. Mä en usko, että ne rupeevat kotonona sitä tekemään.

Teillä on yks tyttö eri kulttuurista, mutta hän on muslimi, mutta viis kertaa päivässä. Onko hänellä paikka missä käydä? Mutta hän kävi, pakko niillä on olla.

Aineiston analyysin perusteella tuli selväksi, että monikulttuuristen vanhempienkin keskuudessa on paljon avoimia kysymyksiä, joihin he kaipaavat vastauksia. Kulttuurien välisistä eroista huolimatta vanhempien haastatteluista ilmeni, että lapset ovat päiväkodissa yhdenvertaisia ja leikkivät yhdessä kulttuuritaustastaan huolimatta. Monikulttuurisuus ei ulotu vain perheisiin ja lapsiin, myös työntekijöiden moninaisuus oli tunnistettu. Aineistossa vanhempi kertoo huomanneensa päiväkodissa yhden tytön, joka edustaa eri kulttuuria. Haastateltava viittaa yhdellä työllä tässä tapauksessa työntekijään, jonka on tavannut lapsensa päiväkodissa.

7.4.3 Kaikki sujui hyvin

Yleisesti ottaen monikulttuuristen lasten vanhempien kokemuksia suomalaisesta varhaiskasvatuksesta kerrottiin myönteisesti. Varhaiskasvatuksen aloittaminen oli sujunut hyvin ja se oli vastannut odotuksia.

Mä sain täältä kaiken mitä toivoin. Kaikki sujui hyvin.

Yleensä tyttö kertoo päiväkodista, en huomaa mitään huonoa, kaikki on positiivinen.

Ei ole mitään sellaista negatiivista, mitä haluaisin muuttaa. Lapsen ja muut asiat tuetaan ja se on tosi tärkeä. Lapsen etu on molemminpuolinen.

Haastateltavat kertoivat olevansa kiitollisia saamastaan palvelusta varhaiskasvatuksessa. Koettiin, että lapsista huolehditaan ja he saavat tarvitsemaansa tukea.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli saada maahanmuuttajalasten vanhempien ääni kuuluviin ja lisätä ymmärrystä heidän ja varhaiskasvattajien välille. Tarkoituksena oli myös saada selville niitä seikkoja kasvatusyhteistyöhön liittyen, jotka edistävät tai estävät arvostavan dialogin syntymistä vanhempien ja kasvattajien välille. Laadukkaan varhaiskasvatuksen kehittämisen ja arvioimisen kannalta olisi oleellista saada myös ne perheet osalliseksi kasvatusyhteistyöhön, jotka herkästi jäävät toiminnan ulkopuolelle esimerkiksi kielimuurin vuoksi.

Tutkimustulokset nostavat keskiöön yhteistyön sisällön ja viestinnän välineet. Tutkimus osoittaa, että monikulttuuristen lasten vanhemmilla ei ole riittävästi tietoa varhaiskasvatuksen sisällöistä. Siitä mitä lapset päivittäin tekevät ja oppivat. Tiedottamista kuvattiin yksisuuntaisena informaation jakamisena erilaisia välineitä käyttäen, kuten sähköinen hoitoaikojen varausjärjestelmä Daysi, sähköposti tai paperiset tiedotteet päiväkodin seinillä. Poikkeuksena tähän olivat kuitenkin lapsen henkilökohtaiset varhaiskasvatuskeskustelut, joissa tutkimustulosten perusteella vanhemmat saivat oleellista tietoa lapsensa kehitykseen ja mielenkiinnon kohteisiin liittyen. Karhunen (2018) sai samansuuntaisia tuloksia tutkimuksessaan monikulttuuristen vanhempien osallisuuden tukemisessa. Juuri varhaiskasvatuskeskustelut tukivat selkeimmin vanhempien osallisuutta varhaiskasvatukseen. (Karhunen, 2018, s. 35.)

Päivittäisissä kohtaamisissa varhaiskasvattajat keskustelevat vanhemmille lähinnä ruokailuun ja päivälepoon liittyvistä teemoista. Ruokailu on tärkeä ja keskeinen osa varhaiskasvatuspäivän arkea. Vanhempien tietoisuutta lasten toiminnasta ruokailutilanteissa voisi tukea kutsumalla heidät mukaan esimerkiksi aamupalatilanteisiin. Tilanteet virittäisivät varmasti yhteistä keskustelua lapsen toimintaan ja käytäntöihin liittyen. (Karhunen, 2018, s. 36.)

Sähköinen ajanvarauksen ja viestinnän väline, Daysi tuli tutkimustuloksissa keskeisesti esiin. Sen käyttö koettiin haastavana tai sitä ei koettu vanhempien näkökulmasta tarpeellisenä. Digitaaliset ohjelmat, jotka ovat tarkoitettu asiakkaiden käyttöön tulisi olla riittävän pitkälle suunniteltuja ja testattuja ennen niiden käyttöönottoa. Tai toisaalta niiden rinnalla tulisi olla

toinen keino varata hoitoajat, jotta järjestelmä kohtelisi tasavertaisesti kaikkia asiakkaita.

Tutkimus osoitti, että maahanmuuttajalasten vanhemmat toivovat varhaiskasvatuksen sisältöön enemmän perinteistä opetusta. Vanhemmat kertoivat toivovansa lastensa oppivan ulkoa loruja ja esityksiä sekä sitä, että lapset oppisivat aikaisemmin kirjaimia sekä laskemista. Opettajan tehtävä olisi tutkimustulosten perusteella opettaa lapselle näitä akateemisia taitoja tulevia kouluvuosia varten. Varhaiskasvatuksen merkitys sosiaalisten taitojen oppimiseen oli vanhemmilla tiedossa. Leikki- ja kaveritaidot kehittyvät päittäisissä leikkihetkissä, mutta leikin merkitystä kokonaisvaltaisen oppimisen keinona ei tunnistettu.

Suomalainen leikkikulttuuri voi olla aivan uutta monikulttuurisille vanhemmille. Tällöin henkilöstö voi mallintaa kuinka lasten leikkeihin voi mennä mukaan. (Luoma & Mättö, 2018, s. 46.) Suomen kielen oppiminen oli tutkimustulosten keskeisin oppimisen osa-alue, jota monikulttuuriset vanhemmat arvostivat ja kokivat kielen oppimisen tapahtuvan parhaiten varhaiskasvatusympäristössä.

Tämän päivän varhaiskasvatus perustuu oppimiskäsitykselle, jossa lapsi nähdään aktiivisena toimijana. Lapsi pystyy ja haluaa ratkaista ongelmia yksin tai ryhmässä. Vuorovaikutus ja leikki ovat keskeisiä oppimisen kanalta. Oppiminen tapahtuu juuri vuorovaikutuksessa muiden kanssa ja se rakentuu aikaisemmille kokemuksille.

Varhaiskasvatuksen sisältöjen ja toiminnan näkyväksi tekeminen kaikille osapuolille on avainasemassa, jotta yhteinen kehittäminen ja toiminnan arviointi on mahdollista. Pedagogisen dokumentoinnin keinoin varhaiskasvatuksen sisällöt tulisivat kaikille näkyviksi. Pedagogisella dokumentoinnilla tarkoitetaan varhaiskasvatuksen keskeistä työmenetelmää, joka mahdollistaa huoltajien osallisuuden lapsensa varhaiskasvatukseen.

Pedagogista dokumentointia voivat olla mm kuvat, tarinat, muistiinpanot, piirustukset, joita tutkitaan yhdessä ja pohditaan mitä prosessin aikana on opittu ja ajateltu. Tätä kautta huoltajille syntyy ymmärrys, että oppimista tapahtuu koko ajan ja kaikissa varhaiskasvatuspäivän tilanteissa. Karhunen (2018) selvitti myös tutkimuksessaan että, dokumentoinnista on hyötyä päivittäisten toimintojen kertomisen tukena. Kuvien ja videoiden koettiin tuottavan hyvää keskustelua ja lasten ja heidän vanhempiensa välille. (Karhunen, 2018, s. 38.)

Yhteisen kielen puuttuessa varhaiskasvattajilta vaaditaan rohkeutta ja ennakolluulottomuutta kohdata ja keskustella vanhemman kanssa samoista teemoista kuin suomalaisenkin asiakkaan kanssa. Uusiin kulttuureihin tutustuminen vie aikaa ja yhteistyön syntyminen vaatii luottamusta, joka ei synny hetkessä. (Luoma & Mättö, 2018, s. 42.) Liian helposti todetaan vain, että päivä on mennyt hyvin ja lapsi on syönyt. Tämän tyyppinen keskustelu

ei kerro lapsen päivän sisällöstä mitään oleellista eikä yhteistyö vastaa juuri kyseisen perheen tarpeita.

Yhteisen kielen puuttuessa työntekijät voivat käyttää kommunikaation apuna erilaisia havainnollistavia kuvia tai selkokieliä ohjeita. Erittäin toimiva, käytännöllinen apu vuorovaikutustilanteisiin on puhelintulkkauspalvelu, mikä on käytössä joissakin kunnissa. Palvelun kautta tulkki on käytävissä muutamassa minuutissa halutulla kielellä ja arjen tilanne saadaan selvitettyä samalla hetkellä.

Tutkimus osoitti, että päivittäinen ulkoilu nähtiin outona toimintatapana. Säässä kuin säässä lapset puetaan ulos ja vielä kaksi kertaa päivässä. Ajatus useiden erilaisten ulkovarusteiden hankkimisesta vaikutti olevan työlästä ja rahaa vievää. Maahanmuuttajavanhempien mielestä helpommalla pääsisi pysymällä sisätiloissa, kun sää on liian kylmä tai märkä. Samaan aikaan vanhemmat pohtivat sitä, että päiväkodissa vietetty aika on paljon pidempi kuin heidän edellisissä kotimaissaan. Kahdeksan tunnin päivä varhaiskasvatuksessa olisi melko pitkä aika viettää pelkästään sisätiloissa.

Lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa vanhempien on mahdollista viettää aikaa yhdessä lapsen kanssa päiväkodissa. Tutustuttaessa varhaiskasvatuksen arkeen päivärytmi ja toiminta tulee tutuksi myös vanhemmalle, mikä helpottaa ymmärtämään päivittäisten toimintojen merkitystä lapsen hyvinvoinnin kannalta. Tutustumisjakso varhaiskasvatuksen alussa mahdollistaa myös perheen omien tapojen siirtämisen varhaiskasvattajille (Luoma & Mättö, 2018, s. 44).

Kuinka usein suunniteltu tutustumisjakso ennen varsinaisen varhaiskasvatuksen aloittamista toteutuu, on toinen asia. Usein lapsi aloittaa uudessa ryhmässä nopealla aikataululla, jolloin pohja hyvälle kasvatusyhteistyölle saattaa jäädä vajavaiseksi.

Varhaiskasvatuksen aloituksessa voitaisiin enemmän hyödyntää niin sanotun rinnalla kulkijan tai kokemusasiantuntijan apua. Tutustuttaessa varhaiskasvatukseen perheellä voisi olla mukana oman kielinen saattaja, joka osaisi selventää tarvittaessa mietittyitä asioita.

Monet varhaiskasvatusyhteistyötä tukevat työmenetelmät ovat laajalti käytössä. Tutkimukseni osoitti, että jostain syystä työtavat eivät ole saavuttaneet riittäviä tuloksia yhteistyön näkökulmasta. Nykyään varhaiskasvatuksessa korostetaan säännöllisen laadun arvioinnin tärkeyttä. Arviointi pohjautuu valtakunnallisille laatukriteereille, jotka julkaistiin vuonna 2018. Vain arvioimalla työn laatua johdonmukaisesti, voidaan taata se, että työn kehittäminen on oikean suuntaista.

Monikulttuurisia perheitä ei pidä nähdä yhtenäisenä ryhmänä, joka tarvitsee tietynlaista erityistä kohtelua. Jokaisella perheellä on oma mikrokult-

tuurinsa riippumatta siitä, mikä on heidän synnyinmaansa. Tutkimuksestakin selviää se, että he huomaavat keskuudessaan erilaisuutta. Eri uskonnot, arvot, tavat ja ajatukset törmäävät varhaiskasvatusryhmässä. Parhaimmillaan ne sulautuvat hyvin toimivaksi yhteisöksi, joka oppii koko ajan toisiltaan uutta synnyttäen ympärilleen yhteisen ryhmän kulttuurin, joka muovaantuu koko ajan toimijoidensa näköiseksi. Kulttuurisensitiivinen ja refleктоiva varhaiskasvattaja kokee monikulttuurisuuden rikkautena eikä lokeroi ihmisiä heidän taustansa perusteella (Luoma & Mättö, 2018, s. 54).

9 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessi oli monella tapaa opettavainen ja antoisa, vaikkakin melko työläs ja aikaa vievä. Oman ammatillisen kehittymisen kannalta tutkimuksen tekeminen oli hyvin hedelmällinen tapa perehtyä monikulttuurisuuteen. Erilaisuuden kohtaaminen ja ymmärtäminen saivat uusia ulottuvuuksia lisääntyneen tiedon ja kokemusten kautta. Prosessi haastoi itse-reflektioon ja omien työtapojen arvioimiseen. Lukuisat monikulttuurisuuteen liittyvät kehittämisprojektit, joissa olen työni kautta saanut olla mukana, antoivat näkökulmaa opinnäytetyön tekemiseen ja puolestaan tutkimuksen tekeminen varsinaisen päivätyön rinnalla mahdollisti kokoaikaisen käytännön ja teorian peilaamisen toisiinsa. Opinnäytetyöprosessi oli ajallisesti melko pitkä ja se vaati paljon ajatustyötä sekä erilaisia tiedonkeruun tapoja kuin normaali päivätyöni. Koin prosessin henkisesti kuormittavana, mutta kuitenkin sopivassa määrin. Arjessa jaksaminen pysyi koko ajan hyvällä tasolla ja opinnäytetyön eteneminen antoi onnistumisen kokemuksia ja sitä kautta ruokki viemään työtä määrätietoisesti eteenpäin. Tähän kaikkien tarvitsin kuitenkin vertaisryhmän sekä opinnäytetyön ohjaajan avun ja tuen.

Tutkimukseni aihe ja näkökulma ovat yhteiskunnallisesti erittäin ajankohdaisia ja merkityksellisiä. Tulevat sukupolvet saavuttaessaan aikuisiän ovat tottuneet moninaisuuteen ja kulttuurisesti rikkaaseen yhteiskuntaan. Me, työikäiset puurtajat tarvitsemme tuoreita näkökulmia työn kehittämiseen ja muutoksen sietämiseen. Tämän päivän varhaiskasvatus luo pohjan tulevaisuuden arvoille ja ihmisyyden kunnioittamiselle. Näin ollen sen työtapojen kehittäminen perheiden tarpeiden mukaisiksi on tärkeää.

LÄHTEET

Alitolppa-Niitamo, A. (2005). Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Teoksessa A. Alitolppa-Niitamo, I. Söderling & S. Fågel (toim.) *Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin*. Helsinki: Väestöliitto, 37–52.

Bernelius, V., Bergström, K. & Sydänlammi, H. (2018). *Kaupunkipäiväkotien eriytyvät toimintaympäristöt*. Kvartti, Kaupunkitiedon verkkolehti. 07.10.2018. Haettu 2.2.2019 osoitteesta <https://www.helsinginuutiset.fi/artikkeli/738621-paivakotien-valille-repesi-kuilu-helsingissa-tutkijan-mukaan-eriytymiskehitysta-ei>

Bottas, O. (18.12.2018. joulukuu 2018). Monikulttuuriset perheet ja kasvatusyhteistyö. Koulutus luento, Wetterhof auditorio, Hämeenlinna.

Eerola-Pennanen, P. (2017). Kulttuurinen moninaisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. & Hujala, *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (ss. 236–249). Jyväskylä: PS-kustannus.

Eerola-Pennanen, P. & Turja, L. (2017). Yhdenvertaisuus ja moninaisuus. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.) *Valloittava varhaiskasvatus*. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino Oy, (ss. 195–206).

Eskola, J. & Vastamäki, J. (2015). Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu. Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*. (ss. 27–449). Jyväskylä: PS-kustannus.

Halme, K.-M. &. (2011). *Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus*. Helsinki: Tammi.

Hermanfors, K. (2017). *Inklusiivinen varhaiskasvatus – itsestäänselvääkö? Keskustelua. Kasvatus & Aika 11/2017, 91-95*. Haettu 2.2.2019 osoitteesta http://www.kasvatus-ja-aika.fi/dokumentit/ke1_2809171616.pdf

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. (2016). *Lasten oikeuden ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hirsjärvi, S. &. (2016). *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

Holoppa, K. (2014). Lastentarhanopettajien interkulttuurinen kompetenssi ja kasvu kertomuksia kulttuurien kohtaamisesta päiväkodeissa, kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Oulu, Suomi: Oulun yliopisto. Haettu 15.2.2020 osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/58227/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201805312924.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Jokikokko, K.;Räsänen, R.;Järvelä, M.-L.;& Lamminmäki-Kärkkäinen, T. (6. Joulukuu 2002). Interkulttuurinen opettajankoulutus. Utopiasta todellisuudeksi toimintatutkimuksen avulla. Oulu, Suomi: Oulu University Press.

Jokinen, A., Juhila, K. & Suominen, E. (2012). *Kategoriat, kulttuuri & moraalit*. Tampere: Vastapaino

Karhunen, S. (2018). *Kulttuurisesti moninaisten vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa*. Varhaiskasvatuksen pro-gradu tutkielma. Kasvatustieteen laitos, Jyväskylän yliopisto. Haettu 27.12.2019 osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/58235/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201805312933.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Karila, K. (2016). *Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016*. Opetushallitus. Haettu 1.9.2019 osoitteesta https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf

Karila, K. (2016). *Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016*. Opetushallitus.

Karila, K., Kosonen, T. & Järvenkallas, S. (2017). *Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030*. Suuntaviivat osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamiseen, henkilöstörakenteeseen ja koulutuksen kehittämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30. Haettu 1.9.2019 osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/58227/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201805312924.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kivijärvi, T. (2017). Vieras- ja monikielisen lapsen ja perheen tukeminen. Teoksessa E. & Hujala, *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (ss. 250 - 262). Jyväskylä: PS-kustannus.

Liebkind, K. (2000). *Monikulttuurinen Suomi. Etniset suhteet tutkimuksen valossa*. Helsinki: Gaudeamus.

Luoma, P. & Mättö, (2018). Kohtaamisia ja kipupisteitä. Ertiyispedagogiikan pro gradu -tutkielma, kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta. Jyväskylä, Suomi: Jyväskylän yliopisto. Haettu 15.2.2020 osoitteesta <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/58227/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201805312924.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Paavola, H. & -T. (2010). *Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Parrila, S. & (2011). Varhaiskasvatuksen arjen ja vuorovaikutuksen kehittämishaasteita. Teoksessa K. & Alila, *Lapsen arki ja vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa. Katsaus varhaiskasvatuksen väitöskirjoihin vuosilta 2006 - 2010* (ss. 155 - 167). Oulu: Uniprint Oulu.

Pietarinen, J. (2002). *Eettiset perusvaatimukset tutkimustyössä*. Teoksessa S. Karjalainen, V. Launis, R. Pelkonen & J. Pietarinen, *Tutkijan eettiset valinnat* (ss. 58–69). Helsinki, Gaudeamus Kirja / Oy Yliopistokustannus.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Turja, L. (2017). Lasten osallisuus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa E. & Hujala, *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (ss. 38 - 55). Jyväskylä: PS-kustannus.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet . (2016). Tampere: Opetushallitus.

HAASTATTELURUNKO

Ikä _____

Äidinkieli _____

Kuinka pitkään olet asunut Suomessa?

Mistä maasta olette muuttaneet?

Onko lapsi ollut ennen päiväkodissa?

Perheen muut lapset?

ALOITUS VARHAISKASVATUKSESSA

LAPSEN ARKI PÄIVÄKODISSA

Hoitoaikojen varaaminen daisyn kautta

Aamulla päiväkotiin tuleminen

Leikki

Ruokailu

Päivälepo

Ulkoilu

Päiväkodista hakeminen

Uskonto, juhlat, perinteet

Mitä lapsi kertoo päiväkodista kotona?

Mitä lapsenne on oppinut päiväkodissa?

Odotuksia/toiveita

YHTEISTYÖ PÄIVÄKODIN JA KODIN VÄLILLÄ

Miten yhteistyö kasvattajien/henkilökunnan kanssa sujuu?

Millaista tietoa toivoisitte saavanne henkilökunnalta?

Millainen tiedottaminen tavoittaa teidät parhaiten?

sähköposti

daisy

puhelimitse

vasu keskustelut

tulkin käyttö